

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY ŻURAWICA

ZPORR
Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

Spis treści

WPROWADZENIE	3
I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU	5
II. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA TERENIE GMINY	6
II.1 Ogólna charakterystyka gminy	6
II.2 Sfera społeczna.....	8
II.2.1 Demografia	8
II.2.2 Warunki socjalno-bytowe	10
II.3 Sfera gospodarcza	15
II.3.1 Rynek pracy.....	15
II.3.2 Podmioty gospodarcze.....	17
II.3.3 Rolnictwo	19
II.4 Lokalna infrastruktura techniczna	23
II.4.1 System komunikacyjny.....	23
II.4.2 Gospodarka wodno-ściekowa	26
II.4.3 Energetyka i gazownictwo.....	30
II.4.4 Telekomunikacja.....	32
II.4.5 Ochrona środowiska i gospodarka odpadami.....	33
II.5 Dziedzictwo kulturowe i turystyka	35
III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA TERENIE GMINY	39
III.1 Działania przewidziane do realizacji w gminie	39
III.2 Zidentyfikowane obszary rozwojowe	41
III.3 Lista zadań do realizacji w gminie	44
IV. POWIĄZANIE PLANOWANYCH PROJEKTÓW Z DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI OBECNIE NA OBSZARZE GMINY.....	50
V. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	53
VI. PLAN FINANSOWY GMINY NA LATA 2004-2006 ORAZ PROGNOZA NA KOLEJNE LATA	57
VI.1 Struktura budżetów gminy za lata ubiegłe (2002-2004)	57
VI.2 Harmonogram wydatków gminy na lata 2004-2006	60
VII. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO NA OBSZARZE GMINY.....	62
PODSUMOWANIE I WNIOSKI	67

WPROWADZENIE

Plan Rozwoju Lokalnego to zestaw działań mających na celu długotrwały i zrównoważony rozwój całej gminy. Jest kompleksowym dokumentem określającym społeczno-gospodarczy program operacyjny gminy na lata 2004 - 2006 oraz wskazuje planowane działania w kolejnym okresie programowania Unii Europejskiej.

Celem opracowania Planu Rozwoju Lokalnego jest umożliwienie bieżącego zarządzania rozwojem gminy oraz skoncentrowanie i efektywne wykorzystanie środków na strategiczne działania samorządu. Plan ten wskazuje kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych gminy a także szacuje spodziewane efekty planowanych działań i wpływ na przebieg procesów rozwojowych.

Posiadanie przez gminę niniejszego dokumentu jest obligatoryjne w przypadku ubiegania się o środki pomocowe na projekty ujęte w priorytecie 3 - *Rozwój Lokalny* (Działania 3.1. i 3.2.) Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Dofinansowanie mogą otrzymać tylko te projekty, które znajdą odzwierciedlenie w tym planie.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica prezentuje aktualną sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gminy oraz kierunki jej rozwoju w kontekście absorpcji środków Unii Europejskiej. Istotną częścią niniejszego dokumentu jest plan finansowy zadań w latach 2004-2006 oraz 2007-2013. Szczegółowy podział na źródła finansowania poszczególnych zadań zawartych w Planie dotyczy tylko pierwszego okresu, a udział procentowy poszczególnych źródeł ma charakter szacunkowy.

Przygotowanie Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica poprzedził proces konsultacji społecznych. Debata z przedstawicielami lokalnej społeczności odbyła się 3 czerwca 2004 roku. Umożliwiło to identyfikację społeczności lokalnej z proponowanymi zadaniami, a także wzmocniło więzi pomiędzy lokalną administracją, przedsiębiorcami oraz innymi partnerami zaangażowanymi w proces konsultacji programu.

Podstawę opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica stanowiły: „Plan Strategiczny Gminy Żurawica na lata 1999-2015”, „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna Gminy Żurawica”(dokument przyjęty Uchwałą Rady gminy w dniu 27 czerwca 2002 r.), materiały pomocnicze do prac nad projektem „Krajowy Program oczyszczania ścieków komunalnych”, „informacje o stanie i zamierzeniach dot. realizacji przez gminę przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych” (stan na dzień 31.12.2002 r.), budżety gminy, dane statystyczne uzyskane z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, a także wytyczne dotyczące zasad korzystania z funduszy strukturalnych UE.

Opracowany Plan Rozwoju Lokalnego uwzględnia założenia następujących dokumentów programowych:

- ◆ **Narodowego Planu Rozwoju (NPR)** - określającego strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej;
- ◆ **Podstaw Wsparcia Wspólnoty (PWW)** - dokumentu przyjętego przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z rządem polskim zawierającego strategię i priorytety działań, które wdrażane są przez poszczególne programy operacyjne;
- ◆ **Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)** - programu rozwijającego cele NPR, określającego priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa;
- ◆ **Uzupełnienia ZPORR** - dokumentu wdrażającego strategię i priorytety programu, zawierającego informacje na temat działań realizowanych w ramach tego programu,
- ◆ **Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006 (SPO RZL)** - programu wspierającego budowę otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy.

Niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego ma charakter otwarty. Taka formuła dokumentu umożliwia wprowadzenie do niego korekt wynikających ze zmian społeczno-gospodarczych oraz zmian hierarchii priorytetów przyjętych przez władze Gminy.

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU

Obszarem realizacji niniejszego planu jest obszar administracyjny Gminy Żurawica i obejmuje swym zasięgiem miejscowości:

- ◆ Żurawica
- ◆ Bolestraszyce
- ◆ Buszkowice
- ◆ Buszkowiczki
- ◆ Kosienice
- ◆ Orzechowce
- ◆ Maćkowice
- ◆ Wyszatyce
- ◆ Batycze

Realizację planu rozłożono na dwa okresy programowania, tj. lata 2004 - 2006 oraz okres 2007-2013

II. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA TERENIE GMINY

II.1 Ogólna charakterystyka gminy

Położenie i podział administracyjny

Gmina Żurawica administracyjnie należy do województwa podkarpackiego oraz powiatu przemyskiego. Leży przy międzynarodowej trasie E - 40 w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Przemyśla. Od północy sąsiaduje z gminą Orły i Stubno, od południa z miastem i gminą Przemyśl, od wschodu z gminą Medyka a od zachodu z gminą Rokietnica.

Obszar gminy zamieszkiwany jest przez 12 045 osób liczy 95 km². Centrum usługowo-administracyjnym oraz handlowym dla gminy Żurawica jest miasto Przemyśl, który obejmuje obszar 44 km², zamieszkuje 68 095 osób.

Żurawica jest największą gminą w powiecie. Jej gęstość zaludnienia wynosi 126 osób na km². Kolejne pod względem wielkości są Maćkowie i Wyszatyce. Te trzy miejscowości stanowią niemal 60% powierzchni gminy. Najmniejsze miejscowości to Buszkowice, Buszkowiczki i Batycze. Sieć osadniczą gminy tworzą dodatkowo Bolestraszyce, Kosienice i Orzechowce.

Uwarunkowania geograficzno - przyrodnicze

Pod względem geograficznym gmina położona jest na pograniczu Doliny Sanu i wschodniej części Pogórza Rzeszowskiego, zwanego również wysoczyzną Kańczudzką. Przez cztery wsie gminy: Bolestraszyce, Buszkowice, Buszkowiczki i Wyszatyce przepływa rzeka San. Obszar gminy zasobny jest w wody podziemne płytko zalegające, związane z wodami rzeczными o zróżnicowanej wydajności. Przez obszar gminy przepływa również rzeka Rada oraz kilka potoków: Żurawicki, Maćkowicki i Kosienicki. Ciekі wodne przepływające przez gminę niewątpliwie są jej walorem przyrodniczym, jednak okresowo stanowią potencjalne zagrożenie powodziowe dla wielu miejscowości.

Gmina leży na obszarze zaliczanym do typu klimatycznego kotlin podgórskich z przewagą cech kontynentalnych. W porównaniu z innymi obszarami wskazuje on tu jednak znacznie więcej cech kontynentalnych. Średnia roczna temperatura na tym obszarze wynosi około 8° C. Najcieplejsze miesiące o najwyższym nasłonecznieniu to czerwiec i lipiec, najzimniejsze to styczeń i luty, kiedy średnia temperatura powietrza wynosi 3^oC. Lato należy do najdłuższych w skali kraju i trwa około 107 dni, zima natomiast 89 dni. Do najdłuższych w kraju należy również okres wegetacji roślin, który trwa około 220 dni. Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie. Szczególnie silne wiatry wieją tu jesienią i zimą. Często mają

one charakter fenowy - powodujące wzrost temperatury i spadek wilgotności powietrza. Silne wiatry sprzyjają erozji wietrznej gleb i utrudniają transport na drogach, zwłaszcza w porze zimowej. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach 600 - 700 mm.

Surowce mineralne i kopaliny

Lokalne zasoby surowców mineralnych i kopalin występujące na terenie gminy to:

- ◆ złoża gazu ziemnego,
- ◆ złoża żwiru budowlanego (w dolinie Sanu),
- ◆ złoża gliny do ceramiki budowlanej (w rejonie wsi Orzechowce).

Większa część gminy objęta jest obszarem górniczym gazu ziemnego intensywnie eksploatowanego, stąd sieć otworów gazowych i gazociągów przemysłowych stwarzających pewne ograniczenia w wykorzystaniu inwestycyjnym gruntów.

II.2 Sfera społeczna

II.2.1 Demografia

Jedną z głównych składowych kształtujących procesy rozwojowe w gminie są jej mieszkańcy. Na ich liczebność decydujący wpływ mają zarówno ruch naturalny jak i migracje.

Gmina Żurawica zajmuje w powiecie przemyskim pierwsze miejsce zarówno pod względem liczby ludności, jak i gęstości zaludnienia. W roku 2002 gminę zamieszkiwało 12 045 osób, a średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 126 osób/km².

Tabela 1. Podział administracyjny powiatu przemyskiego (Stan na 31.12.2002 r.)

Gmina/miasto	Ludność	Powierzchnia w km ²	ludność na 1 km ²
Bircza gm.	6 767	255	27
Dubiecko gm.	9 672	154	63
Fredropol gm.	5 501	160	34
Krasiczyn gm.	4 604	127	36
Krzywicza gm.	5 026	95	53
Medyka gm.	6 042	61	100
Orły gm.	8 393	70	120
Przemysł gm.	9 012	108	83
Stubno gm.	4 104	89	46
Żurawica gm.	12 045	95	126
Razem powiat	71 166	1 214	59

Źródło: Powszechny Spis Rolny, Rzeszów 2003

Poniżej przedstawiono strukturę wiekową mieszkańców gminy (dane z grudnia 2002 r.). Wśród mieszkańców gminy niewiele więcej jest kobiet, które w grudniu 2002 roku stanowiły 50,5% ogółu (6 077 osób), natomiast mężczyźni liczyli 5 968 tj. 49,5% ogółu.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Żurawica

Przedziały wiekowe	Kobiety	Mężczyźni	Razem
0-6	476	565	1041
7-14	830	851	1681
15-19	516	574	1090
20-29	834	901	1735
30-39	820	835	1655
40-60	1442	1483	2925
powyżej 60	1159	759	1918
Razem	6 077	5 968	12 045

Źródło: Powszechny Spis Rolny, Rzeszów 2003

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

Tabela 3. Średnia powierzchnia poszczególnych miejscowości gminy Żurawica

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia w ha
1	Żurawica	1 859,26
2	Bolestraszyce	1 336,66
3	Buszkowice	210,47
4	Buszkowiczki	330,19
5	Kosienice	1 063,69
6	Orzechowce	697,26
7	Maćkowice	1 835,13
8	Wyszatyce	1 833,09
9	Batycze	409,42
Razem		9 575,17

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

II.2.2 Warunki socjalno-bytowe

Opieka społeczna

Pomocą społeczną na terenie gminy Żurawica zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zatrudniający 9 pracowników. Corocznie wzrasta liczba osób zgłaszających się do GOPS o pomoc finansową, niestety budżet jakim dysponuje gmina nie zabezpiecza w pełni potrzeb mieszkańców. Największą grupę osób korzystających z pomocy ośrodka stanowią rodziny wielodzietnych, często dotkniętych patologiami społecznymi, najczęściej alkoholizmem.

Na podstawie programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych gmina realizuje cały szereg zadań własnych które obejmują:

- ◆ zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- ◆ udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- ◆ prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- ◆ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Do najważniejszych zadań ośrodka należy:

1. Rozpoznawanie i analizowanie sytuacji życiowej mieszkańców.
2. Zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im życia w odpowiednich warunkach.
3. Zapobieganie powstawaniu sytuacji i zjawisk powodujących konieczność objęcia osób i rodzin pomocą.

Dodatkowo ze świadczeń pomocy społecznej korzystają długotrwale bezrobotni. W związku z trudną sytuacją rodzin spowodowaną wysokim stopniem bezrobocia i brakiem możliwości zatrudnienia najczęstszą formą pomocy jest udzielanie zasiłków okresowych i jednorazowych. Gmina udziela pomocy 260 rodzinom (271 osobom) w formie zasiłków stałych, okresowych, macierzyńskich a także rent socjalnych. Są to zadania zlecone. Natomiast w ramach zadań własnych gmina wypłaca zasiłki celowe na dożywianie i usługi opiekuńcze którymi objęto 403 rodziny (609 osób). Dożywianie dzieci odbywa się we wszystkich szkołach gminy. Zadaniem tym objęto 210 dzieci, z czego w Buszkowicach i Żurawicy (szkoła główna) dzieci spożywają gorący posiłek. W filii Szkoły Podstawowej na

osiedlu „Wiarus” w Żurawicy, dzieci otrzymują pełny obiad, natomiast w pozostałych szkołach dostają kanapki. Ponadto gmina pokrywa koszty dożywiania dzieci w Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Przemyślu. Jedną z form pomocy jest również finansowanie wyprawek szkolnych dla pierwszoklasistów. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zabezpiecza również usługi opiekuńcze dla osób samotnych i chorych w miejscu ich zamieszkania.

Problemem gminy, na który należy zwrócić uwagę to osoby niepełnosprawne. Największą grupę stanowią niepełnosprawni bierni zawodowo (1 467 osób). Wśród aktywnych zawodowo (502 osób) aż 91% to osoby pracujące, większość z nich to mężczyźni. Wynikać to może z tego, iż pracodawcy chętnie zatrudniają osoby niepełnosprawne, gdyż korzystają ze środków PFRON na tworzenie miejsc pracy i wynagrodzenia. Rehabilitacja społeczna i zawodowa oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych umożliwia im uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Tabela 4. Osoby niepełnosprawne wg aktywności ekonomicznej w gminie Żurawica

Według aktywności ekonomicznej	Osoby niepełnosprawne ogółem		
	razem	mężczyźni	kobiety
Aktywni zawodowo	502	272	230
Pracujący	455	243	212
Bezrobotni	47	29	18
Bierni zawodowo	1467	618	849
Nieustalony status na rynku pracy	14	7	7

^a Łącznie z osobami w wieku poniżej 15 lat

Źródło: Powszechny Spis Rolny, Rzeszów 2003

Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy zamykają się liczbą 2954 mieszkań, z czego 2936 to budynki typowo mieszkalne. 88% z nich to mieszkania będące własnością osób fizycznych, 140 mieszkań należy do spółdzielni mieszkaniowych, 23 to mieszkania zakładowe, 17 mieszkań stanowi własność gminy, 9 - Skarbu Państwa, 132 podlegają wspólnej własności, a 11 należy do innych podmiotów.

Do zadań własnych gminy należy wypłata dodatków mieszkaniowych. Środki przeznaczone na ten cel stanowią częściowe pokrycie wydatków mieszkaniowych dla osób o niskich dochodach. Wypłaty dodatków mieszkaniowych w 2002 r. zamknęły się kwotą 129 185 zł. Gmina Żurawica wydała 124 decyzje na dopłaty, które spowodowały 843 wypłaty świadczeń - z czego 721 dotyczyło lokali spółdzielczych, 12 lokali tworzących tzw. mieszkaniowy zasób gminy, 110 wypłatami objęto domy własne, lokalnych wspólnot mieszkaniowych i Wojskowej Agencji Mieszkaniowej.

Tabela 5. Budynki i znajdujące się w nich mieszkania, powierzchnia użytkowa mieszkań i ludność w mieszkaniach wg rodzaju budynków i rodzaju podmiotów będących właścicielami lub współwłaścicielami budynków w gminie Żurawica w roku 2002

Wyszczególnienie	Budynki	Mieszkania		Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²		Ludność w mieszkaniach
		Ogółem	W tym zamieszkane stale	Ogółem	W tym mieszkań zamieszkałych stale	
Ogółem	2552	2954	2938	264846	264149	12001
Budynki mieszkalne stanowiące własność:	2540	2936	2921	263933	263278	11947
Osób fizycznych	2474	2604	2601	244793	244647	10825
Spółdzielni mieszkaniowych	5	140	136	7589	7404	499
Gminy	11	17	15	783	718	43
Skarbu Państwa	3	9	9	914	914	45
Zakładów pracy	10	23	23	1177	1177	95
Pozostałych podmiotów	10	11	11	1021	1021	32
Wspólną	27	132	126	7656	7397	408

Źródło: Powszechny Spis Rolny, Rzeszów 2003

Ochrona zdrowia

W gminie Żurawica podstawową opiekę medyczną zabezpiecza 1 ośrodek zdrowia, 1 przychodnia i 1 apteka.

Specjalistyczna opieka medyczna dostępna jest dla mieszkańców w okolicznych miejscowościach. Najbliższy szpital działa w Przemyślu. Szpitale drugiego stopnia referencyjności funkcjonują również w stolicy województwa podkarpackiego - Rzeszowie. Szpitale w Przemyślu i Przeworsku świadczą usługi dla mieszkańców miasta i okolicznych gmin, w tym także dla mieszkańców gminy Żurawicy i zabezpieczają w sposób wystarczający miejscowe potrzeby zdrowotne. W gminie Żurawica funkcjonuje Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych, obsługujący chorych z terenu całego województwa podkarpackiego

Oświata

Na terenie gminy Żurawica znajdują się następujące typy obiektów oświatowych: szkoły podstawowe, gimnazja i przedszkola – oddziały „0” i przedszkola. W gminie funkcjonuje:

- ◆ 10 szkół sześcioklasowych w Bolestraszcach, Buszkowicach, Kosienicach, Żurawicy i Żurawicy Górnej, Batyczach, Maćkowicach, Wyszatycach, i Orzechowcach, do których w roku szkolnym 2002/2003 uczęszczało 1150 uczniów,
- ◆ 4 gimnazja w budynkach szkół podstawowych: w Maćkowicach, Wyszatycach, Żurawicy i Orzechowcach. w których w roku szkolnym 2002/2003 naukę pobierało 573 uczniów,

- ◆ 9 oddziałów przedszkolnych tzw. klas „0”, które funkcjonują przy szkołach podstawowych, z czego 1 oddział mieści się w budynku po byłym przedszkolu samorządowym w Bolestraszcach,
- ◆ 2 przedszkola: Nr 1 i Nr 2 w Żurawicy, które zapewniały w roku szkolnym 2002/2003 opiekę około 60 dzieciom.

W roku 2002/2003 placówki te obsługiwało 175 nauczycieli, 36 pracowników obsługi zatrudnionej na ok. 180 etatów.

Obsługę finansową, organizacyjną i sprawozdawczą placówek oświatowych wykonuje powołany przez Radę Gminy Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół i Placówek Oświatowych w Żurawicy.

Tabela 6. Struktura szkolnictwa podst., gimnazjów i przedszkoli w gminie Żurawica w roku szkolnym 2003/2004

Lokalizacja szkoły	Stopień Organizacji	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli
Maćkowice	I-III	89	6
Orzechowce	I-III	61	7
Wyszatyce	I-III	182	17
Żurawica	I-III	245	16
Bolestraszyce	I-VI	180	14
Buszkowice	I-VI	116	11
Kosienice	I-VI	90	11
Maćkowice	I-VI	104	13
Orzechowce	I-VI	124	15
Wyszatyce	I-VI	193	13
Żurawica Nr 1	I-VI	303	23
Żurawica Nr 2	I-VI	134	14
Przedszkole w Nr 1 w Żurawicy	-	26	2
Przedszkole w Nr 2 w Żurawicy	-	50	5

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia jest jednym z najpilniejszych problemów społecznych, które należy rozwiązać w gminie Żurawica. Likwidacja zakładów pracy, funkcjonujących na jej terenie, spowodowała gwałtowny wzrost ilości osób pozostających bez pracy. Brak możliwości zatrudnienia poza rolnictwem, małe, nierentowne gospodarstwa rolne pogłębiają ten problem.

Bezrobotni z terenu gminy obsługiwani są od 01.01.1999 r. przez Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu. Według PUP stan bezrobocia w gminie Żurawica na koniec roku 2003 wynosił 993 osoby (w tym 495 kobiet) z czego 151 z prawem do zasiłku (w tym tylko 64 kobiety). Bezrobocie dotyka przede wszystkim ludzi młodych, zarówno wiekiem, jak i stażem

pracy. Duży procent (26%) wśród bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 36 miesięcy. Wśród nich większość ma wykształcenie podstawowe i zawodowe tylko nieliczni wyższe. Osoby przygotowane edukacyjnie najłabiej do konkurencji o istniejące miejsca pracy mają coraz większe trudności z jej znalezieniem.

Są to głównie ludzie młodzi. Związane jest to z faktem, że weszli na rynek pracy niedawno i nie posiadają wymaganego przez większość pracodawców stażu pracy. Tak więc część z tych osób zmuszona będzie nie tylko do szukania nowego miejsca pracy, ale także do zmiany wyuczonych zawodów.

Doraźne działania, prowadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu zmierzające do aktywizacji zawodowej, nie są w stanie zmienić w sposób zasadniczy złej sytuacji na rynku pracy w gminie.

II.3 Sfera gospodarcza

II.3.1 Rynek pracy

Położenie geograficzne gminy Żurawica w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Przemysła powoduje, iż rynek pracy dla mieszkańców gminy jest mocno uzależniony od sytuacji na rynku pracy w samym Przemysłu.

Strona podaźowa rynku pracy, czyli zasoby ludzkie na terenie gminy Żurawica jest rozwinięta w stopniu bardzo dobrym. Wg danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią ponad 57% ogółu mieszkańców (6876 osób).

Liczba pracujących z terenu gminy Żurawica w roku 2002 wynosiła 4272 osoby, w tym kobiety stanowiły 46,1% ogółu pracujących (1970 osób). Osoby klasyfikowane jako aktywni zawodowo (pracujący oraz bezrobotni) stanowiły grupę liczącą 5198 osób. Wśród tej grupy najwięcej osób (2120) legitymowało się wykształceniem średnim i policealnym (40,8%), następną grupą były osoby z wykształceniem zawodowym - 1785 osób (34,3%), osób z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym było 830 (15,9%) oraz z wykształceniem wyższym - 463 osób (8,9%).

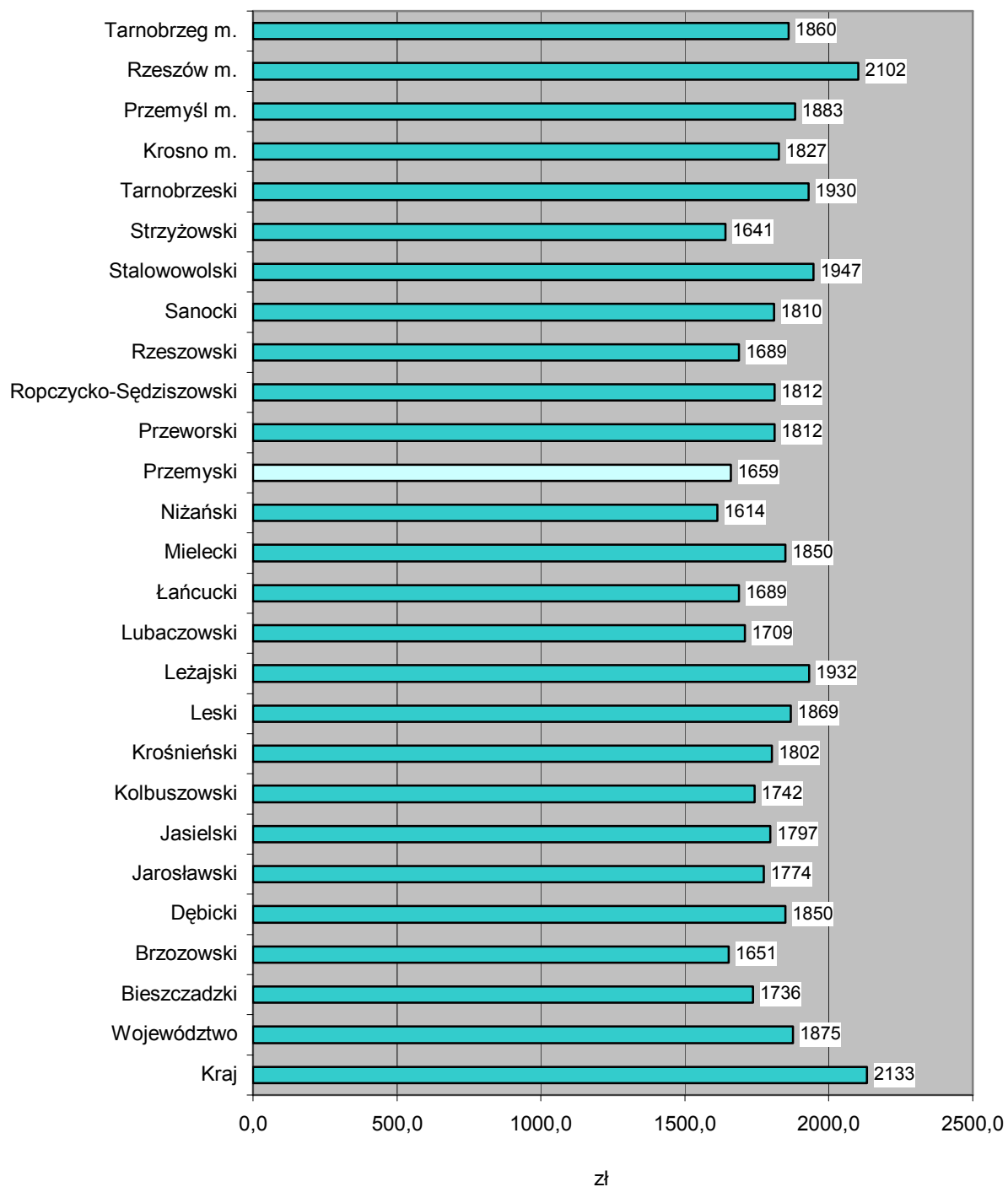
Wskaźnik zatrudnienia, czyli udział pracujących w ogólnej liczbie ludności na terenie gminy wynosi 46,7%, natomiast wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 58,1,9%. Potwierdza to wolne zasoby pracy na terenie gminy.

Największe znaczenie dla rynku pracy na terenie gminy Żurawica mają:

- Okręgowe Warsztaty Naprawy Techniki Wojskowej Żurawica,
- Samodzielny Publiczny Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Żurawicy.

Nieodłącznym elementem rynku pracy jest poziom płac. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w roku 2002 w powiecie przemyskim (bez miasta Przemysłu) kształtowało się na poziomie 1659 zł. Średnia dla województwa podkarpackiego wyniosła 1875 zł. Niższe przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie podkarpackim odnotowano jedynie w powiecie niżańskim, strzyżowskim i brzozowskim. Pełne zestawienie poziomu płac w powiatach województwa podkarpackiego w roku 2002 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto^a w powiecie przemyskim na tle województwa i kraju w roku 2002

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej - niezależnie od liczby pracujących. Bez PKP, Poczty Polskiej i Telekomunikacji SA oraz bez osób zatrudnionych za granicą.

Źródło: US Rzeszów

II.3.2 Podmioty gospodarcze

Według danych rejestru REGON na koniec 2002 roku na terenie Gminy Żurawica działalność prowadziło 525 podmiotów gospodarczych. Dominującą formą własności jest własność prywatna (498 podmiotów), natomiast w sektorze publicznym działa 26 podmiotów. Ze względu na formę prawną, przeważają zakłady osób fizycznych, stanowiące blisko 82% wszystkich podmiotów działających w gminie (430 podmiotów). Kapitał zagraniczny na terenie gminy Żurawica w końcu 2002 roku był reprezentowany przez jeden podmiot.

Wśród zakładów działających na terenie gminy należy wymienić:

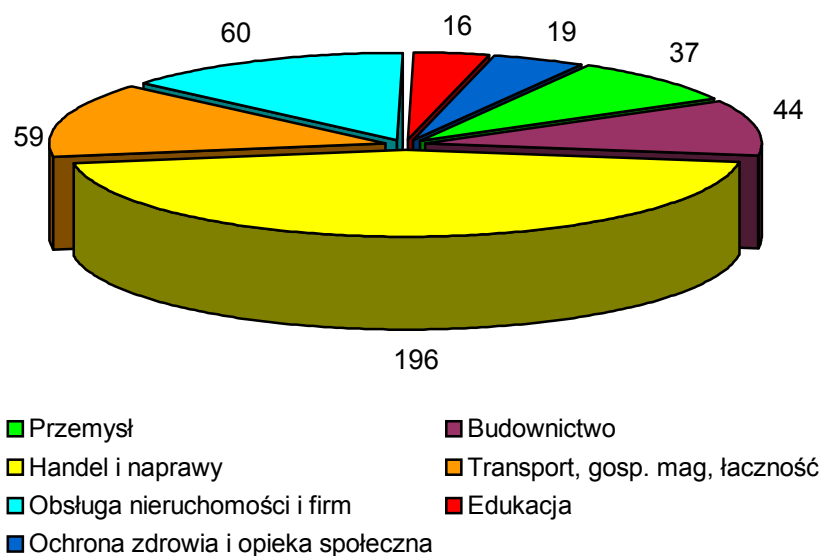
- ◆ Okręgowe Warsztaty Naprawy Techniki Wojskowej Żurawica,
- ◆ PKP CARGO S.A. Zakład Taboru w Żurawicy,
- ◆ Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Kopalnia Gazu w Żurawicy
- ◆ Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Tłocznia Gazu w Maćkowicach
- ◆ Zakład Produkcyjny Sprzętu Oświetleniowego „Elektromechanika” Ludwik Lis
- ◆ Zakład Handlowo - Usługowo - Produkcyjny „CZEXBUD” Zbigniew Czekerda
- ◆ Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" w Żurawicy

Na terenie Żurawicy znajduje się jeden z najważniejszych w Polsce portów przeładunkowych, a przez gminę prowadzi magistrala kolejowa Wrocław - Lwów (Ukraina). Magistrala kolejowa z dużym kompleksem przeładunkowym Żurawica - Medyka stwarza bardzo dobre warunki dla wzmożonej aktywności gospodarczej w dziedzinach produkcyjnych i składowo - magazynowych.

Wśród branż podmiotów działających w gminie Żurawica dominuje działalność handlowa i naprawy (37% wszystkich przedsiębiorstw), sektor obsługi nieruchomości i firm reprezentowany jest przez 60 podmiotów, w branży transportowej, gospodarce magazynowej i łączności działa 59 firm, natomiast sektor przemysłu jest reprezentowany przez 37 przedsiębiorstw. Na koniec 2002 roku na terenie gminy działało także 57 sklepów, które zatrudniały 116 osób.

Szczegółową liczbę podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Żurawica wg wybranych branż obrazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON z terenu Gminy Żurawica wg wybranych sekcji PKD (Stan w dniu 31 XII 2002 r.)

Źródło: Na podstawie danych US Rzeszów

II.3.3 Rolnictwo

Gmina Żurawica jest typową gminą rolniczą. Rolnictwo pełni na terenie gminy funkcję podstawową, natomiast funkcje uzupełniające spełniają turystyka i wypoczynek. Sprzyjające warunki do rozwoju produkcji rolniczej na terenie gminy wynikają z bardzo korzystnych warunków klimatycznych oraz wysokiej jakości gleb. Ponad 85% gruntów ornych zawiera się w I-III klasie bonitacyjnej. Jakość gleb na terenie gminy wyrażona strukturą klas bonitacyjnych przedstawia się następująco:

Klasa I	4,8% gleb
Klasa II	30,8% gleb
Klasa III	50,0% gleb
Klasa IV	13,7% gleb
Klasa V	0,7% gleb
Klasa VI	0,0% gleb

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2002 w granicach administracyjnych gminy Żurawica znajduje się 2405 gospodarstw rolnych, w tym 2403 to gospodarstwa indywidualne. Sektor spółdzielczy reprezentowany jest przez dwie spółdzielnie rolnicze: w Wyszatcach i Żurawicy.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych na terenie gminy wynosi 2,30 ha i jest niższa zarówno od średniej dla powiatu przemyskiego (2,94 ha) jak i średniej dla województwa podkarpackiego wynoszącej 2,37 ha.

Tabela 1. Gospodarstwa rolne w gminie Żurawica na tle powiatu przemyskiego

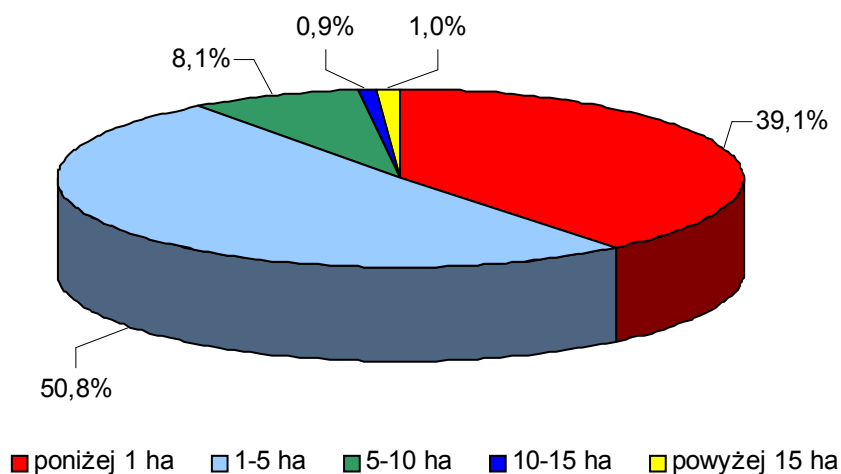
Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia ogólna	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia zasiewów
gm. w. Bircza	1484	9105	7781	1377
gm. w. Dubiecko	2431	8382	7044	2894
gm. w. Fredropol	1122	5234	4767	2714
gm. w. Krasiczyn	1034	2866	2566	1224
gm. w. Krzywczka	1125	3563	3014	1547
gm. w. Medyka	1119	3438	3266	2529
gm. w. Orły	1457	5853	5483	4337
gm. w. Przemyśl	1964	5286	4862	3208
gm. w. Stubno	719	6810	5676	4168
gm. w. Żurawica	2405	6377	6016	4603
Powiat przemyski	14860	56915	50475	28601

Źródło: "Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich. Powszechny Spis Rolny 2002. Województwo Podkarpackie", Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003

Gospodarstwa rolne zlokalizowane na terenie gminy Żurawica zajmują powierzchnię 6377 ha, z czego 6016 ha stanowią użytki rolne. Wśród użytków rolnych największy obszar, obejmujący 5198 ha (86,4%) stanowią grunty orne, 7,9% zajmują łąki, rozciągające się na powierzchni 474 ha, powierzchnię 174 ha zajmują sady, natomiast pastwiska rozciągają się na 170 ha.

Strukturę agrarną gospodarstw na terenie gminy Żurawica charakteryzuje duże rozdrobnienie, co stanowi barierę rozwojową rolnictwa. Gospodarstwa o powierzchni do 5 ha stanowią blisko 90% ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha jest 47, co stanowi niespełna 2% wszystkich gospodarstw na terenie Żurawicy. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych może stanowić jednak pewien atut dla rozwoju produkcji ponadstandardowej, ekologicznej, opartej na tradycyjnych rozwiązaniach.

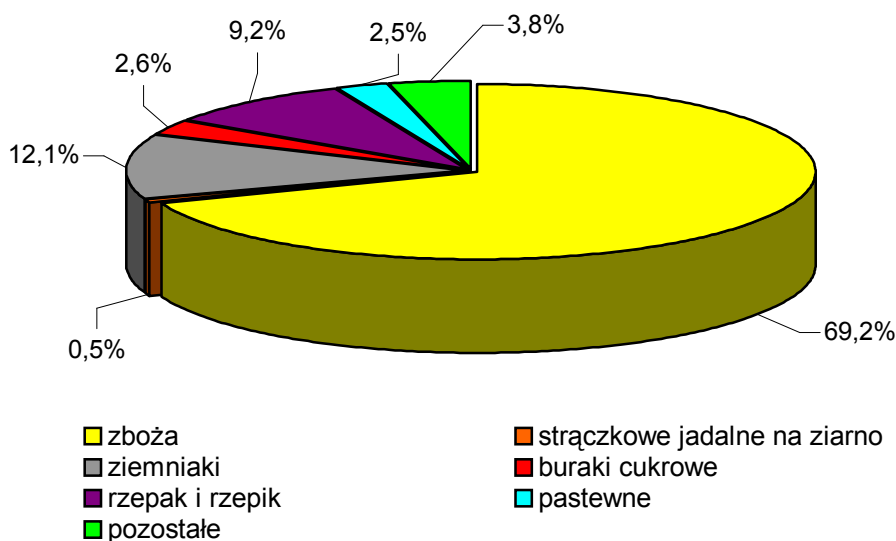
Wykres 2. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Żurawica wg powierzchni

Źródło: Na podstawie: „Podstawowe informacje ze Spisów Powszechnych. Gmina Żurawica”. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003

Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych na terenie gminy Żurawica wynosi 4603 ha, co stanowi 76,5 % wszystkich użytków rolnych. W produkcji roślinnej na terenie gminy zdecydowanie dominuje uprawa zbóż (69,2% powierzchni upraw), w tym przede wszystkim pszenicy a także jęczmienia i owsa. Istotne znaczenie w strukturze zasiewów zajmują również ziemniaki oraz uprawy przemysłowe (buraki cukrowe oraz rzepak i rzepki). Szczegółową strukturę zasiewów na terenie gminy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Struktura zasiewów w gospodarstwach na terenie Gminy Żurawica

Źródło: Na podstawie: „Podstawowe informacje ze Spisów Powszechnych. Gmina Żurawica”. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003

Ważną gałęzią rolnictwa na terenie gminy Żurawica jest produkcja sadownicza. Powierzchnia upraw drzew owocowych na terenie gminy zajmuje 136 ha. Największy obszar zajmują sady jabłoni rozciągające się na powierzchni 85 ha. Najwięcej sadów znajduje się w samej Żurawicy. Na przykładzie produkcji sadowniczej widać, iż gospodarstwa na terenie gminy wykorzystują sprzyjające warunki do produkcji zdrowej żywności.

Tabela 2. Powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierzęta gospodarskich w gospodarstwach rolnych w powiecie przemyskim

Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewów		Zwierzęta gospodarskie		
	zboża ^a	ziemniaki	bydło		trzoda chlewna
			ogółem	w tym krowy	
w ha		w szt.			
gm. w. Bircza	927	292	1366	916	520
gm. w. Dubiecko	1978	515	1758	1276	900
gm. w. Fredropol	2067	220	940	605	2867
gm. w. Krasieczyn	810	154	522	339	438
gm. w. Krzywczka	962	297	833	639	652
gm. w. Medyka	1805	214	844	570	919
gm. w. Orły	3173	516	1037	809	4423
gm. w. Przemyśl	2269	311	829	586	1447
gm. w. Stubno	3220	190	1358	809	1832
gm. w. Żurawica	3186	557	1090	775	2945
Powiat przemyski	20398	3267	10577	7324	16943

Źródło: „Podstawowe informacje ze Spisów Powszechnych. Gmina Żurawica”. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003

Gospodarka zwierzęca ma charakter tradycyjny. W hodowli dominuje trzoda chlewna, bydło mleczne oraz drób. Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach na terenie gminy Żurawica przedstawia się następująco:

Bydło	1090 szt.
Trzoda chlewna	2945 szt.
Owce	29 szt.
Kozy	76 szt.
Konie	155 szt.
Króliki	980 szt.
Pnie pszczele	634 szt.
Drób	50341 szt.

Tabela 3. Gospodarstwa rolne w gminie Żurawica wg rodzaju prowadzonej działalności

Rodzaj działalności	Liczba gospodarstw	% ogółu gospodarstw rolnych
Ogółem gospodarstwa	2405	100,0
prowadzące wyłącznie działalność rolniczą	1863	77,5
prowadzące wyłącznie działalność pozarolniczą	26	1,1
prowadzące działalność rolniczą i pozarolniczą	278	11,5
nieprowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej	238	9,9

Źródło: „Podstawowe informacje ze Spisów Powszechnych. Gmina Żurawica”. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2003

Blisko 80% wszystkich gospodarstw rolnych na terenie gminy Żurawica prowadzi wyłącznie działalność rolniczą, co potwierdza duże znaczenie funkcji rolnictwa w gminie. Gospodarstw prowadzących działalność pozarolniczą jest 304. Prowadzą one przede wszystkim działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (151 gospodarstw), handlu (27 gospodarstw) a także transportu i magazynowania (12).

Gospodarstwa rolne, które nie prowadzą działalności gospodarczej stanowią 9,9% wszystkich gospodarstw. Źródłem utrzymania użytkowników tych gospodarstwa są m. in. renty, emerytury lub praca najemna.

II.4 Lokalna infrastruktura techniczna

II.4.1 System komunikacyjny

Gmina Żurawica stanowi ważny węzeł komunikacyjny wschodniej części województwa podkarpackiego. Krzyżują się tutaj drogi o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Na sieć dróg składają się : drogi wojewódzkie, krajowe, powiatowe oraz drogi gminne, których łączna długość wynosi 108,8 km.

Ze względu na stan techniczny dróg dostępność mieszkańców do głównej miejscowości - Żurawicy jest utrudniony, w szczególności w okresie zimowym.

Przez teren gminy przebiega **droga krajowa** NR 77 relacji Lipnik - Przemyśl o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym. Jej centralny odcinek w kierunku północ- południe o długości 3,03 km przebiega w całości przez obszar zabudowany miejscowości Żurawica. Jest to droga o dużym natężeniu ruchu ze znacznym udziałem ruchu ciężarowego.

Na odcinku 10,948 km przez tereny zabudowane zachodniej części gminy przebiega **droga wojewódzka** NR 881 relacji Łańcut- Pruchnik- Żurawica i wiedzie ona przez miejscowości: Żurawica, Orzechowce i Maćkowice oraz styknie do zabudowy miejscowości Kosienice.

Gmina chcąc zapewnić bezpieczeństwo mieszkańców oraz podnieść atrakcyjność turystyczną planuje przy drodze krajowej Nr 77 i wojewódzkiej NR 881 oraz wszystkich powiatowych wydzielić pas drogowy na ścieżki rowerowe oraz chodniki dla ruchu pieszego mieszkańców, co najmniej w ich przebiegu przez tereny zabudowane i projektowane do zabudowy.

Drogi powiatowe, przebiegające przez teren gminy o łącznej długości 32,495 km (w tym 28,243 km o nawierzchni twardej ulepszonej i 4, 212 km o nawierzchni gruntowej) stanowią o gminie jako ważnym węźle komunikacyjnym całego powiatu przemyskiego. Są to drogi:

Nr 535 Rokietnica - Maćkowice klasy „Z” - 5,425 km

Nr 542 Kosienice - Kaszyce klasy „Z” - 3,8 km

NR 543 Maćkowice - Trójczyce klasy „L” - 1,85 km

NR 554 Radymno - Walawa (gm. Orły)- Przemyśl klasy „Z” - 11,054 km

Nr 560 Batycze - przez wieś klasy „L” - 1,754 km

Nr 561 Orzechowce - Duńkowiczki (gm. Orły) Klasy „Z” - 2,850 km

NR 562 Maćkowice - Orzechowce klasy „Z” - 0,958 km

NR 565 Żurawica - Żurawica Rozrządowa klasy „Z” - 1,390 km

NR 567 Żurawica - Bolestraszyce klasy „L” - 2,198 km

NR 568 Żurawica - Bolestraszyce klasy „L” - 2,198 km

NR 884 Dojazd kolejowy Żurawica klasy „Z” - 3,250 km

Nr 845 Dojazd kolejowy Małkowice (gm. Orły) klasy „L” - 1,4 km

Wszystkie te drogi wymagają remontów poprawiających bezpieczeństwo ruchu rowerowego i pieszego lub budowy twardej, ulepszonej nawierzchni. Istniejąca sieć dróg powiatowych jest wystarczająca w zakresie obsługi terenów zainwestowanych i projektowanych do zainwestowania oraz w zakresie uzyskania połączeń z drogami nadrzędnymi. Drogi powiatowe pełnią funkcje dróg zbiorczych klasy „Z” i lokalnych klasy „L”.

Drogi statutowo gminne o łącznej długości 56,6 km penetrują wewnątrz tereny zabudowane gminy i obsługują bezpośrednio zabudowę wsi jako drogi dojazdowe. Długości poszczególnych dróg wynoszą od 0,25 km do 4 km, zaś ich szerokość wynosi od 3 do 12 m. Stan techniczny dróg gminnych jest bardzo zróżnicowany- od dróg o nawierzchni ulepszonej (głównie w miejscowości Żurawica) po drogi o nawierzchni gruntowej. Wszystkie drogi gminne wymagają wyznaczenia pasów drogowych o szerokości min. 6 m, z uwzględnieniem potrzeby wydzielenia poboczy dla ruchu pieszego i rowerowego oraz budowy twardych nawierzchni na drogach gruntowych.

Na wszystkich drogach powiatowych, na drodze krajowej i wojewódzkiej kursuje regularna **komunikacja autobusowa** dalekobieżna i podmiejska.

Potrzeby parkowania są realizowane poprzez zasadę zapewnienia miejsc postojowych poza pasami drogowymi w granicach działek własnych poszczególnych podmiotów i wynikają z funkcji danego terenu czy obiektu.

Przez część wschodnią gminy przebiega **linia kolejowa** o znaczeniu magistralnym Wrocław - Kraków - Przemyśl - Medyka i jej łącznica towarowa Żurawica - Hurko- Medyka. Stacje osobowe znajdują się w Żurawicy i Żurawicy Rozrządowej. W Żurawicy Rozrządowej działa jedna z największych w kraju stacja rozrządowo- przeładunkowa, obecnie spełniająca funkcje „suchego portu”, zajmującego się przeładunkiem towarów i surowców.

Obszary o specjalnym przeznaczeniu

Na terenie gminy występują obszary, które funkcjonują na podstawie przepisów szczególnych co znacznie ogranicza prowadzenie polityk inwestycyjnej. Są to głównie obiekty wojskowe, które zgodnie z obowiązującymi przepisami zostały uznane jako tereny zamknięte i pozostają w trwałym zarządzie Ministerstwa Obrony Narodowej.

Tereny objęte ochroną lub podlegające szczególnym przepisom i ograniczeniom w zagospodarowaniu i wykorzystaniu to poza tym:

1. Przemyśko - Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu - obszary zalesione występujące w części zachodniej i południowej gminy.
2. Obszar górniczy złoża gazu ziemnego „Przemyśl” - tereny w paśmie południowym gminy.

3. Obszar Głównego Zbiornika Wód Podziemnych NR 429 „Dolina Przemysła” z ustanowionymi strefami obejmującymi Obszar Najwyższej Ochrony i Obszar Wysokiej Ochrony - tereny we wschodniej części gminy zbliżone do koryta rzeki San.
4. Powierzchniowe ujęcie wody na rzece San dla stacji kolejowej w Medyce - dwie strefy ochrony pośredniej obejmujące tereny w obszarze gminy Żurawica:
 - ◆ strefa ochrony pośredniej zewnętrzna - południowa nadrzeczna oraz centralna część gminy w zlewni dopływu Sanu- potoku Żurawiczka z terenu miejscowości : Żurawica, Buszkowiczki oraz części Bolestraszyce,
 - ◆ strefa ochrony pośredniej wewnętrzna – tereny przybrzeżne Sanu w pasie o szerokości 200 m od linii brzegowej rzeki oraz jej dopływy lewobrzeżne z przylegającymi do nich gruntami w pasach o sumarycznej szerokości 400 m. Potok Żurawiczka objęty jest strefą od ujścia do granic zabudowy miejscowości Żurawica. Strefą wewnętrzną objęta jest również częściowo zabudowa miejscowości Bolestraszyce i Buszkowiczki.
5. Obszar górniczy złoża kruszywa naturalnego - grunty prawobrzeżne nadszańskie miejscowości Wyszatyce.
6. Korytarze ekologiczne - wzdłuż rzeki San oraz potoków o stałym przepływie biegnących przez tereny zabudowane i projektowane do zabudowy:
 - ◆ 50 m po obu stronach Sanu,
 - ◆ 15 m po obu stronach potoków mierzone od linii brzegowej lub granicy własności koryta i potoków.
7. Tereny o wartościach przyrodniczych podlegające ochronie na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury - parki zabytkowe dawnych zespołów pałacowych i dworskich w miejscowościach: Bolestraszyce, Wyszatyce, Żurawica, Maćkowice, Kosienice.
8. Pomniki przyrody - 112 drzew pomnikowych objęte ochroną prawną.

O krajobrazie gminy Żurawica decydują przede wszystkim obszary zabudowane wraz z infrastrukturą techniczną i komunikacyjną. Miejscowości Żurawica, Buszkowiczki i Buszkowice pełnią (z tendencją wzrostową) rolę sypialnianą dla miasta Przemysła, stąd konieczne jest wyznaczanie nowych terenów budowlanych oraz szybki rozwój infrastruktury technicznej. Najintensywniejszy rozwój zainwestowania będzie następował w antropogenicznym krajobrazie w miejscowościach Buszkowiczki i Bolestraszyce, szczególnie w miejscowości Żurawica. Pozostałe miejscowości pomimo wnioskowanych terenów osiedleńczych nie będą intensywnie rozbudowywane.

II.4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

Wszystkie miejscowości gminy wyposażone są w rozwinięte systemy wodociągowe. Zaopatrzenie w wodę następuje z sieci komunalnej miasta Przemyśla oraz ujęć lokalnych głębinowych, zlokalizowanych w miejscowościach: Wyszatyce i Orzechowce oraz z terenu gminy Orły z wodociągu grupowego w miejscowości Waclawice.

Wodociągi

Gmina Żurawica wyposażona jest w sieć wodociagową, z której korzysta 87% mieszkańców. Zaopatrzeniem gminy w wodę zajmuje się Zakład Wodno - Kanalizacyjny w Żurawicy z siedzibą w Wyszatycach. Na terenie gminy działają następujące wodociągi:

1. **Wodociąg Orzechowce** - zaopatrujący w wodę miejscowości: Orzechowce - Batycze oraz Baszczalówka-Bazantarnia, a także dwie miejscowości sąsiedniej gminy Orły: Hantkowice i Duńkowiczki.

Ujęcie wody stanowią tu studnie głębinowe. Długość sieci na terenie gminy Żurawica wynosi 20,7 kmb. Woda z tego ujęcia charakteryzuje się bardzo dobrą jakością pod względem chemicznym. Dla utrzymania odpowiedniej wydajności niezbędny jest jednak odwiert dodatkowych studni oraz instalacja nowoczesnych pomp w miejsce funkcjonujących.

2. **Wodociąg Orły** - zasilający w wodę dwie miejscowości gminy: Żurawica - Kozienice i Maćkowice.

Ujęcie wody stanowią tu studnie głębinowe. Łączna ich długość wynosi 7331 mb. Istnieje jednak pilna potrzeba wykonania nowego odwiertu i wymiany pomp.

3. **Wodociąg** zaopatrujący w wodę miejscowości **Bolestraszyce i Wyszatyce** (ujęcie wody - studnie głębinowe).

Długość sieci ogólnej wynosi 28,2 kmb. Tutaj również należy wykonać nowy odwiert studni oraz dokonać wymiany pomp.

4. **Ujęcie powierzchniowe wody z rzeki San w mieście Przemyślu**, z którego zasilane są miejscowości - Buszkowice, Buszkowiczki oraz Żurawica. Z tego ujęcia możliwe jest także zaopatrywanie miejscowości : Batycze, Orzechowce, Bolestraszyce i Wyszatyce.

Wydajność lokalnych źródeł zaopatrzenia w wodę zapewnia jej dostawę dla wszystkich odbiorców w terenach zabudowanych gminy. Konieczny jednak jest rozwój sieci

wodociągowej i dostosowanie jej do stopnia zainwestowania na terenach projektowanych do zabudowy.

Tabela 4. Wodociągi i kanalizacja gminy Żurawica (wybrane wskaźniki) w roku 2002

Wyszczególnienie	
Sieć wodociągowa rozdzielcza (w km) (bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów)	101,4
Sieć kanalizacyjna (w km) (bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów)	42,7
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania)	
- wodociągowe	2507
- kanalizacyjne	1018
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku)	
- w dam ³	286,8
- na 1 mieszkańca w m ³	23,8

Źródło: Rocznik Statystyczny woj. podkarpackiego 2003

Gospodarka wodna

Rzeka San z przepływem regulowanym przez zapory w Myczkowcach i Solinie prowadzi wody zarówno najniższe jak i najwyższe na terenie gminy, nie zagrażając w poważnym stopniu zagospodarowaniu przestrzennemu gminy. W zasięgu wody powodziowej (Q1) znajdują się otwarte obszary rolne wyłączone z zabudowy. Potoki również nie stwarzają zagrożeń powodziowych, jednak niektóre wymagają uregulowania koryt (m.in. Rada, Żurawianka) na terenach przepływu przez tereny zasiedlone.

Gospodarka ściekami

Działalność związaną z gospodarką ściekową na terenie gminy prowadzi Zakład Wodno - Kanalizacyjny w Żurawicy z siedzibą w Wyszatycach. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 42,7 km (bez przyłączy do budynków). Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy wynosi 37,5%.

Obecnie w gminie Żurawica działają dwie wysokosprawne mechaniczno- biologiczne oczyszczalnie ścieków w Orzechowcach i Wyszatycach, które odbierają ścieki z terenów sąsiednich wsi. Sieć kanalizacyjna jest tam rozwinięta w ok. 30 %. Poniżej przedstawiono charakterystykę oczyszczalni.

Mechaniczno- biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych w miejscowości Orzechowce

Odbiornik : Potok Rada

Zlewnia rzeki : rzeka San

Rok przekazania do eksploatacji : 1996

Przepustowość - 180 m³/d

Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: 849 (80,5% udziału w ogólnej liczbie mieszkańców Orzechowiec)

Ilość odpływających ścieków do oczyszczalni (średnia/maksymalna) :

- ◆ w czasie pogody bezopadowej: 158 / 167 m³ / d
- ◆ w czasie opadów: 173/ 180 m³ / d

Udział ścieków przemysłowych : drobna wytwórczość rzemieślnicza

Liczba równoważnych mieszkańców RLM ogółem: 783

Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t.s.m./dobę i % ich uwodnienia : 35 kg i 80 %

Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: składowanie na gminnym składowisku odpadów komunalnych

Oczyszczalnia w Orzechowcach może przejąć ścieki sanitarne z miejscowości Kosienice, Maćkowice i Batycze poprzez przepompownie.

Mechaniczno- biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych „HYDROVIT S.A. 600 ETAP-I” w miejscowości Wyszatyce

Odbiornik : rzeka San

Zlewnia rzeki : Wisła

Rok przekazania do eksploatacji: 2001

Przepustowość - 600 m³/d ETAP I (docelowo 1800 m³/d)

Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: 2456 (z tego % udział w ogólnej liczbie mieszkańców):

- ◆ Żurawica - 1980 (43,1 %)
- ◆ Bolestraszyce - 243 (14,4 %)
- ◆ Wyszatyce - 233 (16,4 %)

Odległość od oczyszczalni km:

- ◆ Żurawica - 14
- ◆ Bolestraszyce - 6
- ◆ Wyszatyce - 3

Ilość odpływających ścieków do oczyszczalni (średnia/maksymalna) :

- ◆ w czasie pogody bezopadowej: 502 / 564 m³ / d
- ◆ w czasie opadów: 587 / 670 m³ / d

Oczyszczalnia w Wyszatycach posiada wystarczającą przepustowość do przejęcia wszystkich ścieków z miejscowości: Buszkowiczki, Buszkowice oraz część ścieków z Żurawicy.

Tabela 5.. Gospodarka ściekowa w gminie Żurawica (stan na dzień 31.12.2002)

Wyszczególnienie informacji	Jedn. Miary	Miejscowość		Miejscowości sąsiednie korzystające z systemu kanalizacyjnego		Ogółem
		Żurawica	Orzechowce	Bolestraszyce	Wyszatyce	
1. Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny		Żurawica	Orzechowce	Bolestraszyce	Wyszatyce	
2. Liczba mieszkańców, korzystających docelowo z usług kanalizacyjnych (% udział w ogólnej liczbie mieszkańców)	osoby	1980 (43 %)	849 (80,5 %)	243 (14,4 %)	233 (16,4 %)	3305
3. Długość sieci kanalizacyjnej (bez przykanalików) sprowadzającej ścieki do oczyszczania ścieków, w tym :	km	28,7	8,1	10,4	5,6	52,8
a) Sieci sanitarnej	km	28,7	8,1	10,4	5,6	52,8
b) Sieci ogólnospławnej	km	-	-	-	-	-
4. Ilość odprowadzanych ścieków:						
a) w okresach bezopadowych						
- średnia	M ³ /d	502	158	-	-	660
- maksymalna	M ³ /d	564	167			722
b) w okresach opadów						
- średnia	M ³ /d	587	173			760
- maksymalna	M ³ /d	670	180			850
5. Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny		Oczyszczalnia w Wyszatycach	Oczyszczalnia w Orzechowcach	Oczyszczalnia w Wyszatycach	Oczyszczalnia w Wyszatycach	
6. Odbiornik ścieków		Rzeka San	Rzeka Rada	Rzeka San	Rzeka San	
7. Zlewnia rzeki		Wisła	San	Wisła	Wisła	

Źródło: Materiały pomocnicze do prac nad projektem „Krajowy Program oczyszczania ścieków komunalnych”- Informacje o stanie i zamierzeniach dot. realizacji przez gminę przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych”
UG Żurawica

Plany inwestycyjne gminy przewidują rozbudowę istniejących oczyszczalni w miarę przyłączania się pozostałych gospodarstw domowych. Planuje się przyłączanie pozostałych wiosek do już istniejących, co pozwoli uporządkować gospodarkę wodno-ściekową gminy i ograniczy niekontrolowany zrzut ścieków na łąki oraz do rowów melioracyjnych i cieków wodnych. Rozbudowa istniejących i budowa nowych systemów kanalizacyjnych uwzględni nowe tereny osiedleńcze we wszystkich miejscowościach gminy.

Oczyszczalnie ścieków, które będą obsługiwały gminę w przyszłości:

1. Oczyszczalnia ścieków w m. Żurawica - opracowana koncepcja budowy
2. Oczyszczalnia ścieków w m. Wyszatyce - w budowie pozostał II i II ETAP (I ETAP zakończono w 2001 r.)

II.4.3 Energetyka i gazownictwo

Na terenie gminy istnieje stacja elektroenergetyczna WN/SN GPZ Żurawica z dowiązaną siecią linii napowietrznych WN 110 kV (przebiegających przez gminę tranzytem) oraz linii napowietrznych SN zasilających system stacji transformatorowych SN/NN (rozmieszczonych na terenach zurbanizowanych). Od stacji GPZ Żurawica do stacji GPZ Radymno projektowana jest linia 11 kV, która przebiegać będzie na krótkim odcinku przez obszar gminy nad terenami wyłączonymi z zabudowy.

Sieć linii SSN 15 kV w zdecydowanej większości jest wystarczająca dla zasilania terenów zabudowanych oraz dla większości terenów projektowanych do zabudowy. Dla obsługi dotychczasowego zainwestowania wystarczająca jest obecna sieć stacji transformatorowych. Należałoby jednak zwiększyć ilość stacji dla projektowanych terenów osiedleńczych i intensyfikacji zabudowy dotychczasowych terenów zainwestowanych, jak również wykorzystywać odnawialnych źródeł energii - wody i wiatru.

„Kierunki zagospodarowania gminy Żurawica...” zalecają, by w zakresie urządzeń liniowych systemów elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych i przyłączeniowych unikać rozwiązań napowietrznych.

Gazownictwo

Wszystkie miejscowości gminy są zgazyfikowane i posiadają gazową sieć średnioprężną. Sieć gazowa zasilana jest ze stacji redukcyjno- pomiarowej II stopnia w Żurawicy. Zabudowa nowych terenów, przewidywana w planach zagospodarowania wymagać będzie jednak rozwinięcia sieci gazowej średniego ciśnienia, w szczególności w miejscowości Żurawica.

W ostatnich latach zauważa się systematyczny wzrost zapotrzebowania na gaz przeznaczony do celów grzewczych. Spowodowane jest to budową nowych kotłowni gazowych oraz modernizacją istniejących kotłowni węglowych (przekwalifikowanie ich na paliwo gazowe).

Ciepłownictwo

Scentralizowanym systemem zaopatrzenia w ciepło dysponuje na obszarze gminy Zakład Przeladunkowy PKP w Żurawicy. Kotłownia Centralna tego systemu jest systematycznie modernizowana i dostosowywana do wymagań ochrony środowiska w zakresie emisji zanieczyszczeń.

Duże systemy gospodarki cieplnej z własnymi kotłowniami posiadają ponadto: Zakład Produktów Naftowych CPN SA w Żurawicy oraz obiekty wojskowe na terenach zamkniętych w Żurawicy. Jednostki te produkują ciepło wyłącznie dla potrzeb własnych i stan ten będzie utrzymany w przyszłości.

Struktura osiedleńcza gminy nie sprzyja centralnemu zaopatrzeniu w ciepło, dlatego potrzeby mieszkańców w tej dziedzinie są realizowane poprzez źródła przyjaznych środowisku indywidualnych dostaw.

W najbliższych latach należy spodziewać się zmniejszenia zużycia ciepła w porównaniu ze stanem obecnym. Będzie to wynik likwidacji przestarzałych kotłowni i sieci ciepłowniczych, wprowadzania układów grzewczych o wyższej sprawności energetycznej, stosowania regulacji automatycznej oraz wprowadzania programów termomodernizacyjnych.

II.4.4 Telekomunikacja

Gmina Żurawica jest obsługiwana łącznością przewodową przez jednego operatora, Telekomunikację Polską S.A i obejmuje wszystkie miejscowości. Sieć napowietrzna oraz sieć radiowa sprowadzona jest do trzech masztów, które znajdują się w miejscowościach Wyszatyce, Buszkowice i Bolestraszyce. W gminie są zainstalowane dwie cyfrowe centrale telefoniczne, do których podłączeni są wszyscy abonenci.

Stan telefonizacji w Gminie poprawia się z roku na rok. Wskaźnik liczby abonentów na 1000 mieszkańców w gminie wnosi obecnie 161,12. W roku 2003 w gminie Żurawica było 1994 abonentów.

Obecnie na terenie Gminy trwają prace przy rozbudowie systemu łączności przewodowej. Ich wykonanie pozwoli na podłączenie praktycznie każdego nowego abonenta.

Teren gminy Żurawica pozostaje również w zasięgu działania telefonii komórkowej kilku operatorów. Na jej terenie działalność w zakresie usług telekomunikacji bezprzewodowej prowadzą: CENTERTEL, ERA GSM, PLUS, których obszar działania jak i liczba użytkowników sukcesywnie powiększa się. Na obszarze gminy znajdują się dwa maszty telefonii komórkowej.

Odbiór telewizji i stacji radiowych nadających w pasmach UKF następuje z przekaźnika w Przemyślu. Istniejące urządzenia sieciowe oraz maszty nadawcze i przekaźnikowe nie kolidują z zagospodarowaniem przestrzennym oraz nie wpływają istotnie na stan środowiska przyrodniczego.

Działania podejmowane na rynku usług telekomunikacyjnych mają na celu osiągnięcie powszechnej dostępności przez dalszą rozbudowę sieci abonenckiej, do wielkości wyrażającej się zakładanym wskaźnikiem gęstości telefonicznej 30 abonentów na 100 mieszkańców. Zakłada się również ciągle poszerzanie wachlarza oferowanych usług, które umożliwi korzystanie z centrali cyfrowej, np.: internet, transmisja danych, systemy przywoławcze, telewizja kablowa, multimedialne usługi DLS, czy prywatne sieci wirtualne.

II.4.5 Ochrona środowiska i gospodarka odpadami

Działania podejmowane od wielu lat przez władze gminy w zakresie ochrony środowiska obejmują:

- ◆ ochronę wód,
- ◆ zmniejszenie emisji pyłów i gazów do powietrza,
- ◆ rozwój małej retencji wodnej,
- ◆ zagospodarowanie odpadów komunalnych i przemysłowych,
- ◆ rozwijanie różnych form ochrony przyrody.

Ochrona wód na terenie gminy związana jest z ochroną obszarów traktowanych jako zlewnia chroniona rzeki San. Ma to ogromne znaczenie z uwagi na ujęcia wody służące celom pitnym i gospodarczym mieszkańcom gminy i sąsiednich gmin (Przemysł, Medyka, Jarosław), a także związane jest z łagodzeniem deficytu wody czystej i ochroną naturalnych „Głównych Zbiorników Wód Podziemnych”.

Realizując założone w planie strategicznym cele, gmina stopniowo porządkuje gospodarkę odpadami oraz gospodarkę ściekową poprzez budowę i eksploatację oczyszczalni ścieków i kanalizacji w gminach położonych na terenie zlewni rzeki San.

Dotychczasowe działania proekologiczne oraz ograniczenia nawożenia, stosowanie środków ochrony roślin i porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej wpływają na systematyczną poprawę stanu czystości wód. Następuje stopniowa poprawa jakości wód powierzchniowych, głównie potoków Rada i Żurawianka. Zmniejszeniu ulegają także stężenia zanieczyszczeń fizykochemicznych typu biogenego i organicznego.

Właściwy sposób zagospodarowania przestrzennego terenów, rozstrzygnięcie kwestii stref ochronnych ujęć wód, a także wymagający skoordynowania zakres monitoringu służy ochronie „Głównych Zbiorników Wód Podziemnych”.

Zmniejszenie emisji pyłów i gazów następuje poprzez:

- ◆ modernizację dotychczasowych systemów ogrzewania z węglowych na gazowe (SZP „Wiarus” w Żurawicy oraz SZP w Żurawicy Górnej, kotłownia dla bloków mieszkalnych Spółdzielni Mieszkaniowej „Wiarus” w Żurawicy), elektryczne bądź olejowe, priorytetowo traktuje się realizację tych działań na terenach prawnie chronionych (parki, obszary chronionego krajobrazu),
- ◆ rozwój małej energetyki wodnej i wietrznej.

Opracowany „Program małej retencji wodnej województwa przemyskiego do roku 2005” władze realizują poprzez rozwój małej retencji wodnej zbiornikowej (Maćkowice) oraz retencję bezzbiornikową. System ten ma zapobiegać skutkom zjawiska suszy,

wykorzystywaniu zbiorników do celów rekreacyjnych oraz ochronie przed lokalnym podtapianiem terenów i poprawie warunków przyrodniczych, a także zachowaniu terenów bagiennych o bogatej florze i faunie. Program uwzględnia też zalesianie obszarów celem poprawy naturalnej retencji wodnej.

Gospodarka odpadami komunalnymi stałymi

Gmina posiada urządzone wspólnie z gminą sąsiednią Orły składowisko odpadów komunalnych, które zlokalizowane jest na pograniczu wsi Żurawica i Duńkowiczki. Składowisko posiada uregulowany stan formalno- prawny, zgodny z porozumieniem międzygminnym. Chłonność składowiska szacuje się na 15-20 lat. Poza tym w jego pobliżu istnieją warunki terenowe dla zwiększenia powierzchni.

Zasadę gospodarki odpadami reguluje stosowna uchwała Rady Gminy. Gromadzenie odpadów odbywa się w systemie kontenerowym, zaś struktura odpadów komunalnych pozwala na wydzielenie z nich materiałów wtórnych (papier, szkło, tworzywa sztuczne, metale). Gmina planuje wprowadzić w przyszłości selekcję odpadów i ich segregację w miejscu wytwarzania oraz stworzyć kompleksowy system odbioru materiałów wtórnych.

Zagospodarowanie odpadów komunalnych i przemysłowych oraz ich unieszkodliwianie władze gminy realizują poprzez:

- ◆ modernizację i stałą eksploatację składowiska odpadów komunalnych w gminie Duńkowiczki (o pojemności 37200 m³ i pow. 0,62 ha), które zgodnie z zawartym porozumieniem komunalnym przyjmuje odpady z dwóch gmin: Żurawica i Orły,
- ◆ wdrażany sukcesywnie kontenerowy system gromadzenia i selekcji odpadów nadających się do gospodarczego wykorzystania i zastosowania w ramach recyklingu (jest to jednak stosunkowo mała ilość - 1,5 % i odzyskiwana jest ona głównie na terenie składowiska, a nie na etapie gospodarstw czy zakładów)

II.5 Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Na obszarze gminy znajdują się liczne obiekty architektury, parki, cmentarze i stanowiska archeologiczne, które ujęte są w rejestrze zabytków lub w wykazie obiektów zabytkowych. Oznacza to, że wszelkie działania podejmowane na obiektach zabytkowych wymagają zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Obszar gminy został podzielony na 4 strefy ochrony w zależności od rangi i rodzaju obiektu zabytkowego w tym do **strefy „A”** - wymagającej pełnej ochrony konserwatorskiej i związanej z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków oraz stanowiskami archeologicznymi zostały ujęte następujące zabytki:

Bolestraszyce:

- ◆ park zespołu dworskiego, obecnie Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych i Arboretum- unikalna kolekcja (ok.2000 gatunków) drzew, krzewów i roślin zielnych oraz ważny ośrodek edukacyjno- popularyzatorski,
- ◆ zespół cerkwi gr.- kat. (obecnie kościół rzym.- kat.),
- ◆ fortyfikacje twierdzy „Przemyśl” - XIX/XX w,
- ◆ drogi forteczne,

Buszkowice:

- ◆ zespół cerkwi gr.- kat. (obecnie kościół rzym.- kat.) 1900 r.,

Wyszatyce:

- ◆ zespół dworski XIX w,
- ◆ zespół cerkwi gr.- kat. (XX w) – częściowo w ruinie,
- ◆ Kościół rzym- kat. XIX Rzym,

Żurawica:

- ◆ zespół dworski Sapiechów XIX w,
- ◆ zespół folwarczny XIX w,
- ◆ kościół rzym- kat.,
- ◆ pozostałości cerkwi gr.- kat. ,
- ◆ dawne koszary wojskowe – obecnie szpital specjalistyczny,
- ◆ fortyfikacje twierdzy „Przemyśl” XVII w,

Orzechowce:

- ◆ fortyfikacje twierdzy „Przemysł” oraz drogi forteczne XIX w,

Maćkowice :

- ◆ zespół pałacowy pocz. XX ,
- ◆ cerkiew gr. - kat. (XVIII w) z przyległym cmentarzem,

Kosienice:

- ◆ pozostałości zespołu dworskiego XIX w,
- ◆ kościół rzym. - kat. z XIX w.

Na terenie gminy znajdują się również tereny o wartościach przyrodniczych, podlegające ochronie na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury. Są to zachowane w różnym stanie parki zabytkowe dawnych zespołów pałacowych i dworskich w miejscowościach:

- ◆ **Bolestraszyce:** park zespołu dworskiego, obecnie Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytkowych Założeń Ogrodowych i Arboretum,
- ◆ **Wyszatyce:** park zespołu dworskiego,
- ◆ **Żurawica :** park zespołu dworskiego Sapiehów,
- ◆ **Maćkowice :** park zespołu pałacowego,
- ◆ **Kosienice:** pozostałości zespołu parkowo- dworskiego.

Wszystkie te obiekty i tereny ujęte są w rejestrze zabytków i objęte strefą „A” pełnej ochrony konserwatorskiej oraz strefą „K” ochrony krajobrazu.

Na obszarze gminy występują również liczne pomniki przyrody - 112 drzew pomnikowych (głównie dęby, jesiony, platany, kasztanowce). Większość drzew pomnikowych występuje w ogrodach i parkach podworskich w miejscowościach: Bolestraszyce - 58 (Arboretum), Wyszatyce - 6, Żurawica - 7 (park XIX w), Maćkowice - 5 (park krajobrazowy z pocz. XIX w), Kosienice - 35 (park krajobrazowy z pocz. XIX w). Drzewa pomnikowe objęte ochroną są przedmiotem zainteresowania turystycznego.

Biblioteka i czytelnictwo

Na terenie Gminy Żurawica działa 1 Gminna Biblioteka Publiczna w Żurawicy (mieści się w Urzędzie Gminy) oraz 5 filii w: Bolestraszytach (obecnie nieczynna), Kosienicach, Orzechowcach, Maćkowicach oraz Wyszatycach, wszystkie zlokalizowane w Domach Ludowych.

Tabela 6. Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach publicznych gminy Żurawica za rok 2003

Gmina/ Wsie	Księgozbiór w woluminach ^a		Czytelnicy ^a	Wypożyczenia w woluminach ^b	
	w szt.	Zakup nowych woluminów ^b		w szt.	na 1 czytelnika
Bolestraszyce	5.007	-	-	-	-
Kosienice	6.626	232	256	3.310	25.8
Orzechowce	8.073	242	252	4.175	32.0
Maćkowice	7.962	222	159	1.276	50.0
Wyszatyce	7.668	270	267	4.481	28.7
Żurawica	17.495	679	791	13.728	22.1
Razem gmina	52.831	1645	1725	26.970	-

^a stan na 31.12.2003, ^b w roku 2003

Źródło: Urząd Gminy Żurawica

Biblioteki udostępniają księgozbiór poprzez wypożyczenie i prezentacje, tj. udzielają informacji na miejscu w czytelni. Udostępnienie księgozbioru odbywa się w warunkach wolnego dostępu czytelników do półek, co jest niewątpliwie zaletą z uwagi na bezpośredni kontakt czytelnika z książką i nieskrępowany wybór materiałów przez samego zainteresowanego. Są one uzupełniane na bieżąco. W bibliotekach stosuje się wizualną promocję książki w formie wystawek, gazetek ściennych.

Turystyka i rekreacja

Licznie występujące w gminie obiekty kulturowe o znaczeniu historycznym oraz przyrodniczym, w tym unikalne w skali regiony i kraju Arboretum w Bolestraszytach oraz forty twierdzy „Przemysł” wzmacniają atrakcyjność krajoznawczo - turystyczną i edukacyjną gminy.

Krajoznawcza turystyka zmotoryzowana posiada bardzo dobre warunki rozwoju na potrzeby zarówno mieszkańców miasta Przemysła, jak i dla przyjezdnych z dalszych regionów kraju. Rozwinięta sieć drogowa pozwala na dotarcie do każdego interesującego pod względem poznawczym obiektu na terenie gminy.

Sieć dróg fortecznych przebiegająca przez gminę stanowi - podstawę do rozwoju turystyki rowerowej i pieszej. Drogi te stanowią już od dłuższego czasu szlaki turystyczne wewnętrznego i zewnętrznego pierścienia fortów twierdzy „Przemysł.” Atrakcyjna krajobrazowo, zalesiona zachodnia część gminy sprzyja rozwojowi agroturystyki wiążącej wypoczynek i rekreację z ekologicznym rolnictwem.

Baza sportowa

Na terenie gminy baza sportowo- rekreacyjna jest słabo rozwinięta. Najważniejsze obecnie jej elementy to dwa stadiony: w Żurawicy (pow. 2,38 ha) i Wyszatycach (pow.

2,10 ha). W Wyszatycach działa również Ludowy Klub Sportowy „Grom” liczący 30 zawodników z dwiema drużynami piłki nożnej oraz działający w Żurawicy LKS „Żurawianka”, skupiający 100 zawodników i posiadający pięć drużyn piłki nożnej. Stadiony wyposażone są w szatnie i niezbędny sprzęt oraz stroje sportowe, jednak wymagają systematycznych modernizacji. We wsi Kosienice działa sekcja szachowa. Systematyczna i przemyślana realizacja tych celów ma poprawić stan techniczny obiektów kultury oraz podnieść jakość życia kulturalnego mieszkańców, a także podnieść atrakcyjność turystyczno - sportowo - rekreacyjną gminy.

III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA TERENIE GMINY

III.1 Działania przewidziane do realizacji w gminie

Dla zrównoważonego rozwoju gminy konieczna jest realizacja inwestycji, które poprawią sytuację społeczno-gospodarczą na jej obszarze. Dlatego każda gmina, w tym także gmina Żurawica na podstawie raportu diagnostycznego i konsultacji społecznych określa zadania, jakie należy zrealizować w przyszłości, aby poprawić atrakcyjność gminy z korzyścią dla jej mieszkańców oraz inwestorów zewnętrznych. Działania gminy można podzielić w zależności od ich wpływu na poszczególne sfery życia społeczno -gospodarczego:

a) wpływające na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców,

Jest to szeroki wachlarz działań, które mogą być realizowane przez Gminę Żurawica. Bardzo często zadania te powiązane są bezpośrednio z działaniami wpływającymi na rozwój infrastruktury technicznej. Gmina Żurawica projektując zadania na przyszłość, stara się przede wszystkim brać pod uwagę dobro swoich mieszkańców. Dlatego sukcesywnie dąży do rozwoju infrastruktury technicznej, która poprawi warunki i jakość życia mieszkańców gminy, a z drugiej strony przyczyni się do poprawy jej atrakcyjności zarówno pod względem inwestycyjnym (stworzy warunki do rozwoju przedsiębiorczości), jak i turystycznym (umożliwi rozwój turystyki a w szczególności agroturystyki na obszarze gminy).

b) wpływające na rozwój infrastruktury technicznej,

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej stanowi podstawę lokalnego rozwoju, decyduje o funkcjach zewnętrznych i wewnętrznych gminy. Zasadniczym elementem w tym obszarze, który ma decydujący wpływ na rozwój gospodarczy gminy, jest uzupełnienie braków w infrastrukturze drogowej, uzbrajanie terenów Gminy Żurawica (sieci kanalizacyjne, wodociągowe, gazownicze), budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków, usuwanie lokalnych zagrożeń ekologicznych itp.

c) wpływające na poprawę środowiska przyrodniczego,

Działania te mają na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego na terenie gminy, m.in. poprawa stanu wód, gleby, powietrza itp. Gmina Żurawica posiada w swych granicach tereny przyrodniczo - środowiskowe o znaczeniu ponadgminnym oraz obszary funkcjonujące na zasadach szczególnych. Zobowiązuje to władze gminne do prowadzenia odpowiedzialnej

polityki inwestycyjnej. Budowa oczyszczalni ścieków, usprawnienie systemu kanalizacji, opracowanie kompleksowego programu gospodarowania odpadami z zachowaniem norm ochrony środowiska to priorytetowe zadania gminy, które mają wpływ na wszystkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

d) wpływające na poprawę otoczenia kulturowego, turystycznego, sportowego,

To wszelkiego rodzaju działania, które pozwolą rozwinąć gminę pod względem kulturalnym, turystycznym oraz sportowym. Aby to osiągnąć Gmina Żurawica poprzez realizację zaplanowanych zadań koncentruje się głównie na zwiększeniu aktywności sportowej mieszkańców, dba o ich życie kulturalne oraz posiadane na swoim terenie zabytki kultury materialnej. Niezbędna jest również poprawa stanu infrastruktury turystyczno - sportowo - rekreacyjnej oraz zaplecza kulturalnego gminy. Wpłynie to bezpośrednio na podniesienie jej atrakcyjności nie tylko w stosunku do mieszkańców ale również do odwiedzających ją turystów.

e) inne.

Poza wymienionymi wyżej działaniami gmina realizuje szereg innych przedsięwzięć w zakresie: budowy społeczeństwa informacyjnego w oparciu o nowe technologie, poprawy infrastruktury oświatowej, pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, promocji gminy a także współpracy transgranicznej.

III.2 Zidentyfikowane obszary problemowe

Plan Rozwoju Lokalnego, który jest kontynuacją opracowanej strategii i planem operacyjnym do niej (pokazuje szczegółowe projekty, które winny być realizowane w gminie) Ma za zadanie dostosować politykę rozwojową Gminy Żurawica do polityki regionalnej Unii Europejskiej. Odzwierciedleniem polityki regionalnej Unii są fundusze strukturalne, między innymi Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

W efekcie porównania i próby dostosowania dokumentu Strategii do programowych dokumentów Unijnych, pojawiły się tzw. obszary programowe, w których realizowane będą w dalszym ciągu założenia „Strategii Rozwoju Gminy Żurawica”. Wszystkie zostały wyznaczone w sposób zależny - łącznie wskazują drogę rozwoju Gminy Żurawica. Wśród obszarów programowych gminy wymienić należy:

1. **Obszary wiejskie**, w których działania koncentrowały będą się na:
 - ◆ Budowie i modernizacji dróg gminnych i powiatowych,
 - ◆ Budowie, modernizacji, rekultywacji, likwidacji składowisk odpadów,
 - ◆ Uzbrojeniu terenów pod potrzeby rozwoju przedsiębiorczości,
 - ◆ Budowie i modernizacji sieci energetycznych,
 - ◆ Kompleksowych systemach zagospodarowania odpadów,
 - ◆ Budowie ścieżek rowerowych.

2. **Infrastruktura ochrony środowiska**, gdzie działania koncentrowały będą się na:
 - ◆ Budowie sieci kanalizacyjnych i wodociągowych,
 - ◆ Budowie i modernizacji stacji uzdatniania wody,
 - ◆ Budowie i modernizacji zbiorników retencyjnych i wałów przeciwpowodziowych.

3. **Infrastruktura społeczna**, gdzie działania koncentrowały będą się na:
 - ◆ Podniesieniu jakości ochrony zdrowia,
 - ◆ Budowie i przebudowie obiektów dydaktycznych,
 - ◆ Budowie i przebudowie istniejących obiektów sportowych.

4. **Infrastruktura drogowa**, gdzie działania koncentrowały będą się na:
 - ◆ Budowie, rozbudowie i zagospodarowaniu miejsc parkingowych,
 - ◆ Modernizacji i rozbudowie regionalnego układu transportowego
 - ◆ Budowie i modernizacji oświetlenia.

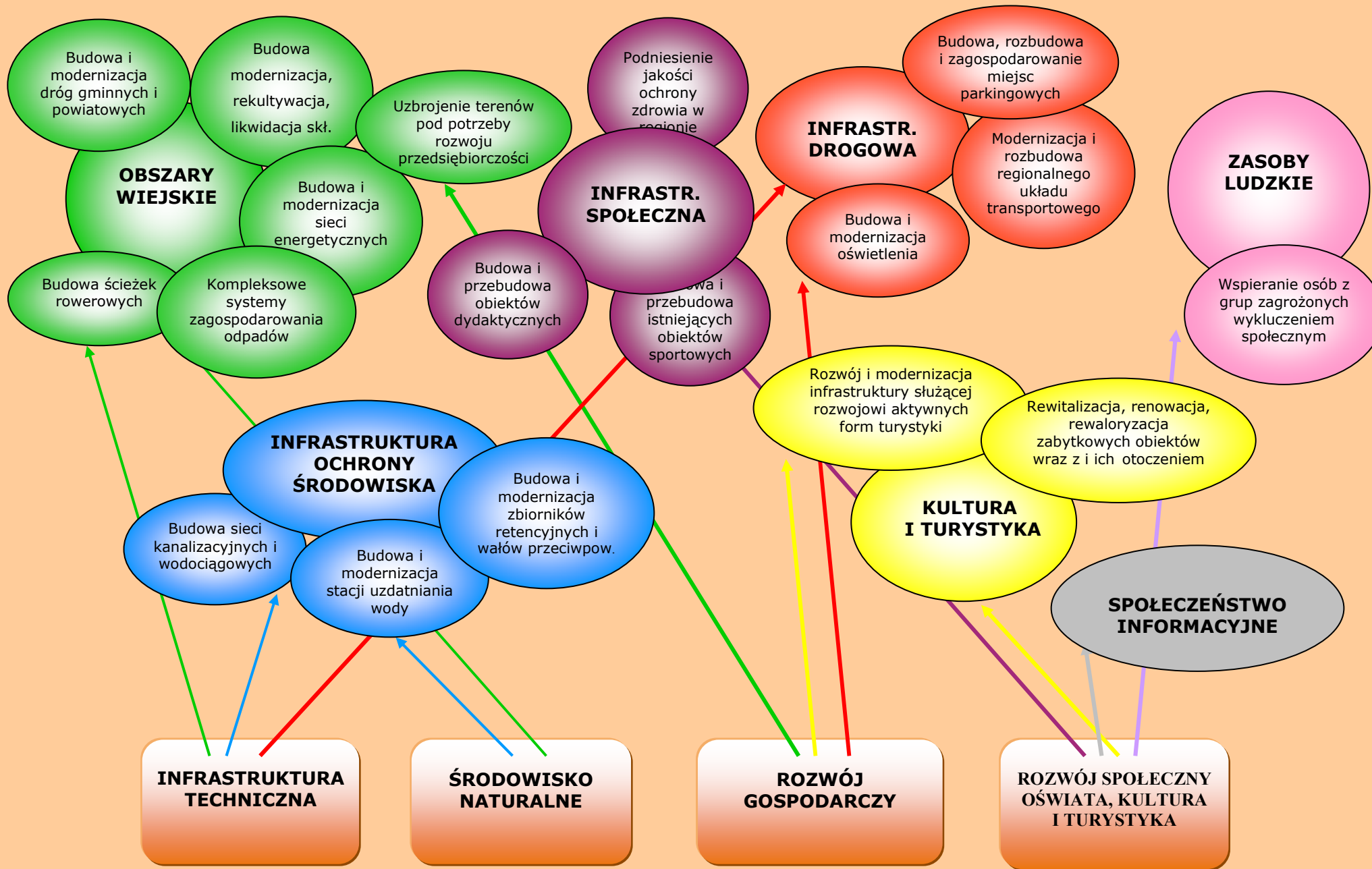
5. **Zasoby Ludzkie**, gdzie działania koncentrowały będą się na wspieraniu osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

6. **Spółeczeństwo informacyjne**, gdzie działania koncentrowały będą się na:
 - ◆ Budowie i wdrażaniu platform elektronicznych dla zintegrowanego systemu wspomagania zarządzania, w tym na poziomie gminnym,
 - ◆ Przygotowaniu instytucji publicznych, w tym lokalnej administracji samorządowej, ochrony zdrowia, edukacji, do elektronicznego obiegu dokumentów, elektronicznej archiwizacji dokumentów oraz rozwoju elektronicznych usług dla ludności z wykorzystaniem podpisu elektronicznego oraz modernizacja infrastruktury informatycznej, bezpieczny intranet - jeśli stanowiąc będą część szerszego projekt,
 - ◆ Tworzenie Publicznych Punktów Dostępu do Internetu.

7. **Kultura i turystyka**, gdzie działania koncentrowały będą się na:
 - ◆ Rozwoju i modernizacji infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki,
 - ◆ Rewitalizacji, renowacji, rewaloryzacji zabytkowych obiektów wraz z i ich otoczeniem.

Rysunek 2. Powiązanie obszarów programowych z potencjałami strategicznymi Gminy Żurawica

OBSZARY PROGRAMOWE

POTENCJAŁY STRATEGICZNE

III.3 Lista zadań do realizacji w gminie

Poniższa tabela w szczegółowy sposób prezentuje poszczególne projekty pro-rozwojowe, które będą realizowane przez Gminę Żurawica w najbliższych latach. Przedsięwzięcia podzielono na 2 etapy obejmujące lata:

I etap: 2004 - 2006

II etap: 2007 - 2013

Dla działań realizowanych w latach 2004 - 2006 określono również szacunkową wartość inwestycji, co stanowić będzie postawę do projektowania budżetów Gminy Żurawica na kolejne lata. Zadania przedstawione poniżej zostały wypracowane w trakcie debaty społecznej przeprowadzonej w dniu 3 czerwca 2004 r. z udziałem przedstawicieli władz, reprezentantów instytucji oraz lokalnych liderów.

Rodzaje przedsięwzięć planowanych do realizacji na lata 2004-2013

Lp	Zadania	Harmonogram realizacji 2004-2013
1	Budowa sieci kanalizacyjnych i wodociągowych na terenie gminy.	2004-2013
2	Budowa i modernizacja dróg gminnych oraz chodników i mostów powiatowych i wojewódzkich. Budowa parkingów na terenie gminy.	2004-2013
3	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody na terenie gminy	2004-2013
4	Budowa i przebudowa obiektów dydaktycznych na terenie gminy. Budowa i modernizacja obiektów sportowych. Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy	2004-2013
5	Budowa i modernizacja sieci energetycznych, oświetleniowych na terenie gminy.	2004-2013
6	Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego na terenie gminy.	2004-2013
7	Uzbrojenie terenów pod potrzeby rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy.	2004-2013
8	Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych i wałów przeciwpowodziowych. Regulacja rzek i potoków na terenie gminy.	2004-2013
9	Kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na terenie gminy. Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy.	2004-2013
10	Wspieranie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie gminy.	2004-2013
11	Rozwój i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki na terenie gminy.	2004-2013
12	Rewitalizacja , renowacja, rewaloryzacja zabytkowych obiektów wraz z ich otoczeniem na terenie gminy.	2004-2013
13	Rozbudowa cmentarzy gminnych.	2004-2013
14	Budowa i modernizacja Domów Ludowych na terenie gminy.	2004-2013
15	Zagospodarowanie obszaru starego Sanu pod tereny rekreacyjne i sportowe na terenie gminy.	2004-2013

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

Tabela 7. Harmonogram rzeczowo-finansowy projektów Gminy Żurawica

Lata 2004-2006		
Lp.	Nazwa inwestycji	Szacunkowa wartość
1.	Kanalizacja sanitarna w Wyszatycach	1 000 000,00
2.	Kanalizacja Żurawicy	1 500 000,00
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bolestraszczech	2 000 000,00
4.	Kanalizacja w Buszkowicach i Buszkowickach	8 000 000,00
5.	Budowa oczyszczalni ścieków w Żurawicy	3 000 000,00
6.	Budowa ujęcia wody w Żurawicy	2 000 000,00
7.	Modernizacja drogi Armii Krajowej – Grota-Roweckiego	2 150 000,00
8.	Remont szkoły i zagospodarowanie terenu w Bolestraszczech	100 000,00
9.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Maćkowicach I etap	2 400 000,00
10.	Kanalizacja sanitarna w Batyczach z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków w Orzechowcach I etap	2 400 000,00
11.	Kanalizacja w Orzechowcach + rozbudowa oczyszczalni I etap	1 500 000,00
12.	Kanalizacja wsi Kosienice I etap	2 400 000,00
13.	Budowa oświetlenia w Żurawicy I etap	30 000,00
14.	Remont chodników w Żurawicy I etap	480 000,00
15.	Utwardzenie dróg gminnych w Żurawicy I etap	600 000,00
16.	Budowa chodników w Żurawicy I etap	30 000,00
17.	Wykonanie oświetlenia ulicznego w Orzechowcach I etap	30 000,00
18.	Budowa Remizy Strażackiej w Kosienicach	150 000,00
19.	Remont i modernizacja szkoły i zagospodarowanie terenu w Maćkowicach	1 200 000,00
20.	Modernizacja i rozbudowa szkoły w Orzechowcach, budowa sali gimnastycznej	650 000,00
21.	Remont szkoły podstawowej w Kosienicach	100 000,00
RAZEM etap I		31 720 000,00

Lata 2007- 2013		
Lp.	Nazwa inwestycji	Szacunkowa wartość
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Maćkowicach II etap	1 600 000,00
2.	Kanalizacja sanitarna w Batyczach z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków w Orzechowcach II etap	1 600 000,00
3.	Renowacja rowu odwadniającego w Bolestraszczech	2 000 000,00
4.	Konserwacja urządzeń melioracyjnych w Wyszatycach	2 000 000,00
5.	Kanalizacja w Orzechowcach + rozbudowa oczyszczalni II etap	1 000 000,00
6.	Kanalizacja wsi Kosienice II etap	1 600 000,00
7.	Budowa stacji uzdatniania wody oraz remont wodociągu w Wyszatycach	2 500 000,00
8.	Regulacja potoku „Żurawianka”	1 000 000,00
9.	Regulacja potoku w Maćkowicach	700 000,00
10.	Regulacja rzeki w Orzechowcach	700 000,00

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

11.	Wykonanie rowu melioracyjnego między polami Buszkowice – Żurawica	1 000 000,00
12.	Budowa rowów odwadniających w Żurawicy	1 500 000,00
13.	Budowa przepustów pod drogami powiatowymi w Buszkowicach	50 000,00
14.	Wykonanie wałów ochronnych nad nowym Sanem w Buszkowicach	2 000 000,00
15.	Pogłębienie rowu przez pastwisko do Sanu i założenie korytek betonowych w Buszkowiczkach	800 000,00
16.	Zagospodarowanie stawu w Buszkowiczkach	200 000,00
17.	Modernizacja przeprawy promowej przez San w Wyszatycach	100 000,00
18.	Udrożnienie przepustów przy drodze powiatowej w Wyszatycach	50 000,00
19.	Rekultywacja „dzikich wysypisk” w Wyszatycach	60 000,00
20.	Udział w budowie drogi Wyszatyce - Waława	1 200 000,00
21.	Budowa drogi Bażantarnia – E4 – droga forteczna- Świętego Józefa w Żurawicy	1 000 000,00
22.	Remont drogi Bażantarnia _ Barszczałówka w Żurawicy Szańcowej	1 500 000,00
23.	Budowa drogi – Jastrzębia – Bażantowa w Żurawicy Górnej	1 500 000,00
24.	Modernizacja drogi Słonecznej, Wiosennej i Kościuszki w Żurawicy	2 000 000,00
25.	Modernizacja ulicy Różanej w Żurawicy	400 000,00
26.	Modernizacja drogi Marcina Króla – Kopernika w Żurawicy	2 000 000,00
27.	Budowa oświetlenia w Żurawicy II etap	20 000,00
28.	Remont drogi do Przedszkola nr 1 w Żurawicy	50 000,00
29.	Budowa Drogi obok cmentarza – I Dywizji Pancernej Wojska Polskiego w Żurawicy	500 000,00
30.	Budowa Drogi Jagiellonów – II Pułku Pancernego w Żurawicy	2 000 000,00
31.	Modernizacja drogi Boczna – Bankowa – Szopena w Żurawicy	500 000,00
32.	Modernizacja drogi Kasztanowej w Żurawicy	1 000 000,00
33.	Remont chodników w Żurawicy II etap	320 000,00
34.	Utwardzenie dróg gminnych w Żurawicy II etap	4000 000,00
35.	Budowa chodników w Żurawicy II etap	20 000,00
36.	Budowa nowych dróg wiejskich w Orzechowcach	100 000,00
37.	Budowa i modernizacja chodników w Orzechowcach	100 000,00
38.	Modernizacja dróg wiejskich w Orzechowcach	50 000,00
39.	Wykonanie oświetlenia ulicznego w Orzechowcach II etap	20 000,00
40.	Budowa parkingu przy szkole i kościele w Orzechowcach	50 000,00
41.	Budowa drogi Żurawica Górne – Przemysł Budy	50 000,00
42.	Budowa mostu na Ulicy Słonecznej i Wyszyńskiego w Żurawicy	200 000,00
43.	Budowa drogi utwardzonej do oczyszczalni ścieków w Wyszatycach	1 000 000,00
44.	Modernizacji drogi dojazdowej i wyjazdowej do promu w Wyszatycach	800 000,00
45.	Budowa dróg wiejskich trwale utwardzonych w Wyszatycach	1 000 000,00
46.	Budowa oświetlenia ulicznego dla rejonu Zapłoty w Wyszatycach	50 000,00
47.	Budowa chodników w Wyszatycach	500 000,00
48.	Budowa chodnika i oświetlenia z Wyszatyc do Przemysła	800 000,00
49.	Budowa drogi Zagumienna obok cmentarza w Bolestraszcach	80 000,00
50.	Modernizacja drogi forteczonej oraz cmentarnej w Bolestraszcach	100 000,00
51.	Budowa dróg wewnętrznych pomiędzy szkołami w Bolestraszcach	50 000,00
52.	Budowa drogi W Bolestraszcach – Lisia Góra	300 000,00
53.	Budowa dróg wewnętrznych do szkół w Bolestraszcach	50 000,00

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

54.	Budowa drogi Wola-Moczarety – Bolestraszyce - Zabłocie	50 000,00
55.	Budowa drogi Krzyżówka k/Piekarni – Pompa – Bolestraszyce/Zabłocie	100 000,00
56.	Wykonanie nowych punktów oświetleniowych przy drogach gminnych Bolestraszyce- Zabłocie, Krzyżówka - Pompa	20 000,00
57.	Budowa chodnika Wola – Kościół w Bolestraszytach	60 000,00
58.	Budowa chodnika Kościół – Buszkowiczki przy drodze powiatowej w Bolestraszytach	30 000,00
59.	Modernizacja dróg gminnych w Batyczach	30 000,00
60.	Wykonanie oświetlenia ulicznego w Batyczach	50 000,00
61.	Remont dróg betonowych w Buszkowiczach	80 000,00
62.	Budowa drogi przez nowe działki w Buszkowiczach	30 000,00
63.	Modernizacja drogi gminnej Miasteczko Górne – Miasteczko Dolne w Kosienicach	200 000,00
64.	Budowa chodnika – Dom Ludowy Buszkowiczki - Bolestraszyce	80 000,00
65.	Budowa dróg gminnych w Buszkowicach	50 000,00
66.	Oświetlenie uliczne w Buszkowicach	50 000,00
67.	Modernizacja drogi G 00 481813102 w Maćkowicach	1 400 000,00
68.	Modernizacja drogi G 00451813102 w Maćkowicach	2 000 000,00
69.	Modernizacja drogi Zagumiennej oraz Maćkowice-Dworek w Maćkowicach	50 000,00
70.	Oświetlenie uliczne drogi G 00441813102 w Maćkowicach	20 000,00
71.	Wykonanie oświetlenia drogi powiatowej Maćkowice - Wola	40 000,00
72.	Budowa chodnika przy drodze wojewódzkiej w Maćkowicach	50 000,00
73.	Budowa drogi G00471813102	1 500 000,00
74.	Budowa parkingu wraz zatoką autobusową przy BS w Żurawicy	50 000,00
75.	Budowa hali sportowej przy szkole podstawowej w Buszkowicach	4 000 000,00
76.	Budowa boiska sportowego w Batyczach	30 000,00
77.	Budowa boiska sportowego w Buszkowiczach	30 000,00
78.	Kompleksowe zagospodarowanie boiska LKS Żurawianka obok Centrum	100 000,00
79.	Budowa kompleksu sportowo - rekreacyjnego przy gimnazjum w Żurawicy	80 000,00
80.	Zagospodarowanie pastwisk gminnych pod boisko sportowe w Orzechowcach	40 000,00
81.	Budowa ogrodzenia wokół boiska sportowego w Kosienicach	20 000,00
82.	Zagospodarowanie pastwiska na nowe boisko sportowe w Buszkowiczach	30 000,00
83.	Wykonanie ogrodzenia i modernizacja płyty stadionu w Maćkowicach	60 000,00
84.	Projekt i budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Bolestraszytach	4 000 000,00
85.	Budowa sali gimnastycznej przy gimnazjum – modernizacja kotłowni i elewacji szkoły w Orzechowcach	4 000 000,00
86.	Remont Domu Ludowego w Wyszatycach	80 000,00
87.	Modernizacja Domu Ludowego w Kosienicach wraz z zagospodarowaniem terenu	100 000,00
88.	Remont Domu Ludowego i wykonanie przyłącza gazowego do Domu Ludowego w Batyczach	40 000,00
89.	Remont i modernizacja Domu Ludowego w Bolestraszytach	80 000,00
90.	Remont Domu Ludowego oraz Remizy Strażackiej i zagospodarowanie terenu w Orzechowcach	150 000,00
91.	Budowa Domu Ludowego oraz OSP w Żurawicy	3 000 000,00
92.	Zakup specjalistycznego samochodu z oprzyrządowaniem dla OSP w Orzechowcach	150 000,00
93.	Remont budynku domu Ludowego w Maćkowicach	200 000,00
94.	Remont Domu Ludowego i adaptacja terenu w Buszkowiczach	100 000,00

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

95.	Budowa placu targowego w Buszkowiczach	40 000,00
96.	Adaptacja budynku SKR, zagospodarowanie placu, wymiana ogrodzenia w Bolestraszczykach	100 000,00
97.	Budowa garażu, bramy wjazdowej, wymiana ogrodzenia przy Domu Strażaka w Bolestraszczykach	100 000,00
98.	Remont budynku OSP w Maćkowicach	80 000,00
99.	Remont Domu Strażaka- zagospodarowanie terenu w Buszkowicach	40 000,00
100.	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Orzechowcach	100 000,00
101.	Rozbudowa i modernizacja szkoły w Żurawicy Górnej	200 000,00
102.	Zagospodarowanie terenu wokół szkoły na Os. Wiarus w Żurawicy Dolnej	80 000,00
103.	Ocieplenie przedszkola w Żurawicy	40 000,00
104.	Modernizacja szkoły i zagospodarowanie terenu pod budowę boiska sportowego w Buszkowicach	100 000,00
105.	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Buszkowicach	150 000,00
106.	Zagospodarowanie działki nr 3 na pastwisku w Buszkowiczach	60 000,00
107.	Adaptacja Domu Parafialnego w Buszkowicach	50 000,00
108.	Zagospodarowanie parku „przy promie” w Wyszatycach	20 000,00
109.	Zagospodarowanie pastwiska „nad Sanem” w celach rekreacyjno-sportowych w Wyszatycach	60 000,00
110.	Rewitalizacja parku w Żurawicy	1 000 000,00
111.	Zagospodarowanie terenu po byłym SKR na „Zielony rynek” w Żurawicy	40 000,00
112.	Zagospodarowanie centrum gminy na parkingi i tereny rekreacyjne	70 000,00
113.	Zabezpieczenie obiektu sakralnego- cerkwi w Wyszatycach	50 000,00
114.	Renowacja Dworku wraz z parkiem w Żurawicy	1 500 000,00
115.	Remont zespołu pałacowo- parkowego w Maćkowicach	1 000 000,00
116.	Wydzielenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe wraz z uzbrojeniem tereny w Wyszatycach	1 000 000,00
117.	Budowa cmentarza w Maćkowicach	50 000,00
118.	Wykonanie ogrodzenia cmentarza w Batyczach	20 000,00
119.	Budowa kaplicy cmentarnej w Batyczach	1 000 000,00
120.	Budowa kaplicy cmentarnej w Buszkowicach	1 000 000,00
121.	Ogrodzenie cmentarza w Buszkowicach	50 000,00
122.	Renowacja cmentarzy wojennych w gminie	30 000,00
123.	Budowa kaplicy oraz zagospodarowanie cmentarza w Żurawicy Dolnej	1 500 000,00
124.	Zagospodarowanie działki na cmentarz w Orzechowcach	30 000,00
125.	Remont biblioteki gminnej w Bolestraszczykach	80 000,00
126.	Zmiana numeracji wsi w Bolestraszczykach	100 000,00
127.	Utworzenie gospodarczego Centrum Logistycznego w Żurawicy	50 000,00
128.	Budowa placu zabaw w Żurawicy Dolnej	20 000,00
129.	Przebudowa boiska małego pod plac zabaw w Żurawicy Górnej	10 000,00
130.	Rozbudowa budynku urzędu gminy wraz z zagospodarowaniem terenu	400 000,00
131.	Utworzenie ogólnodostępnej sieci informatycznej i telewizji kablowej na terenie gminy	200 000,00
132.	Adaptacja Ośrodka Zdrowia lub Domu Katolickiego) pod Centrum Kultury w Żurawicy	100 000,00
133.	Utworzenie Centrum Kultury w Bolestraszczykach	60 000,00
134.	Utworzenie Centrum Informacji Społecznej w Żurawicy	80 000,00
135.	Budowa budynku socjalnego na terenie gminy	1 000 000,00

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

136.	Utworzenie Oddziału Rehabilitacji Psychiatrycznej – adaptacja budynku nr 2 w Żurawicy	800 000,00
RAZEM etap II		78 460 000,00
RAZEM etap I i II		110 180 000,00

Szacunkowe wartości dla inwestycji przewidzianych do realizacji w latach 2004 - 2006 zostały przedstawione w zdecydowanej większości w oparciu o sporządzone kosztorysy inwestorskie. Zakłada się, że nakłady inwestycyjne ulegną zmniejszeniu w stosunku do tych zaprezentowanych w kosztorysach.

Dla każdego województwa wyznaczono wskaźnik korygujący „poprzetargowy”, który służy do obliczania realnej wartości inwestycji. Wskaźnik ten opracowany został w oparciu o średnie obliczenie cen „poprzetargowych” inwestycji i dla województwa podkarpackiego został ustanowiony na poziomie 0,65. W związku z tym realna wartość inwestycji, które zostaną przeprowadzone w gminie Żurawica w latach 2004 - 2006 powinna zmniejszyć się o około 35%. Po uwzględnieniu możliwego dofinansowania ze strony Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ZPORR) minimalne nakłady, które gmina będzie musiała ponieść wynoszą ok. 21 mln złotych.

Większość inwestycji zaprezentowanych powyżej ma realne szanse na otrzymanie dofinansowania ze środków strukturalnych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, dlatego przy założeniu, że gmina otrzyma dofinansowanie na powyższe zadania (okres 2004 - 2006) suma środków własnych, jakie gmina Żurawica powinna zagwarantować w swoich budżetach na powyższe inwestycje powinna oscylować w granicach około 5,2 mln zł.

IV. POWIĄZANIE PLANOWANYCH PROJEKTÓW Z DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI OBECNIE NA OBSZARZE GMINY

Większość działań inwestycyjnych realizowanych obecnie przez władze Gminy Żurawica wynika z „Planu Strategicznego Gminy Żurawica”. Dokument ten w dalszym ciągu jest podstawą do podejmowanie długookresowych i bieżących decyzji związanych z rozwojem gminy i zaspakajania potrzeb jej mieszkańców. W opracowanym planie strategicznym główne potencjały strategiczne gminy to:

- ◆ Infrastruktura techniczna,
- ◆ Środowisko naturalne,
- ◆ Rozwój gospodarczy,
- ◆ Rozwój społeczny, oświata, kultura i turystyka

Dokumentem, który warunkował rozpoczęcie wdrażania Planu Strategicznego było „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żurawica”. Studium określa politykę przestrzenną gminy i służy jako dokument, na podstawie, którego następuje koordynacja działań związanych z zagospodarowaniem terenów na obszarze gminy.

Cele i zadania zawarte w uchwalonym w 1999 roku „Planie Strategicznym Gminy Żurawica” są przez władze konsekwentnie realizowane. Gmina systematycznie dąży przede wszystkim do poprawy stanu infrastruktury ochrony środowiska. Do najważniejszych zadań zrealizowanych w tej sferze można między innymi wymienić: wykonanie w latach 2002-2003 sieci kanalizacyjnej na terenie Żurawicy, Wyszatyce, Bolestraszyce, Orzechowców oraz wykonano dwie przepompownie ścieków w Żurawicy. Wykonano również dokumentację projektowo- kosztorysową na budowę oczyszczalni ścieków w Żurawicy. Inwestycje te wynikają także z potencjałów strategicznych „środowisko naturalne” i „infrastruktura techniczna”

Elementem realizacji Planu Strategicznego w potencjale strategicznym „infrastruktura techniczna” były także projekty w zakresie infrastruktury drogowej. Zmodernizowano lub wybudowano drogi, w Żurawicy, Bolestraszykach, Buszkowicach, Buszkowickach, Kozienicach, Maćkowicach i Orzechowcach łącznie z remontem chodników (Żurawica, Buszkowice) i instalacją nowego oświetlenia ulicznego (Żurawica, Bolestraszyce, Buszkowice, Buszkowiczki, Orzechowce).

Działania władz Gminy koncentrowały się również na poprawie infrastruktury edukacyjno-sportowej. Wybudowana została sala gimnastyczna przy Zespole Szkół im. Rataja

w Wyszatycach i rozpoczęte prace nad podobną inwestycją w Maćkowicach. Rozpoczęta zostały również prace dotyczące rozbudowy Szkoły Podstawowej w Żurawicy oraz przeprowadzone remonty szkół w Bolestraszcach, Buszkowicach, filii w Batyczach, oraz w Orzechowcach.

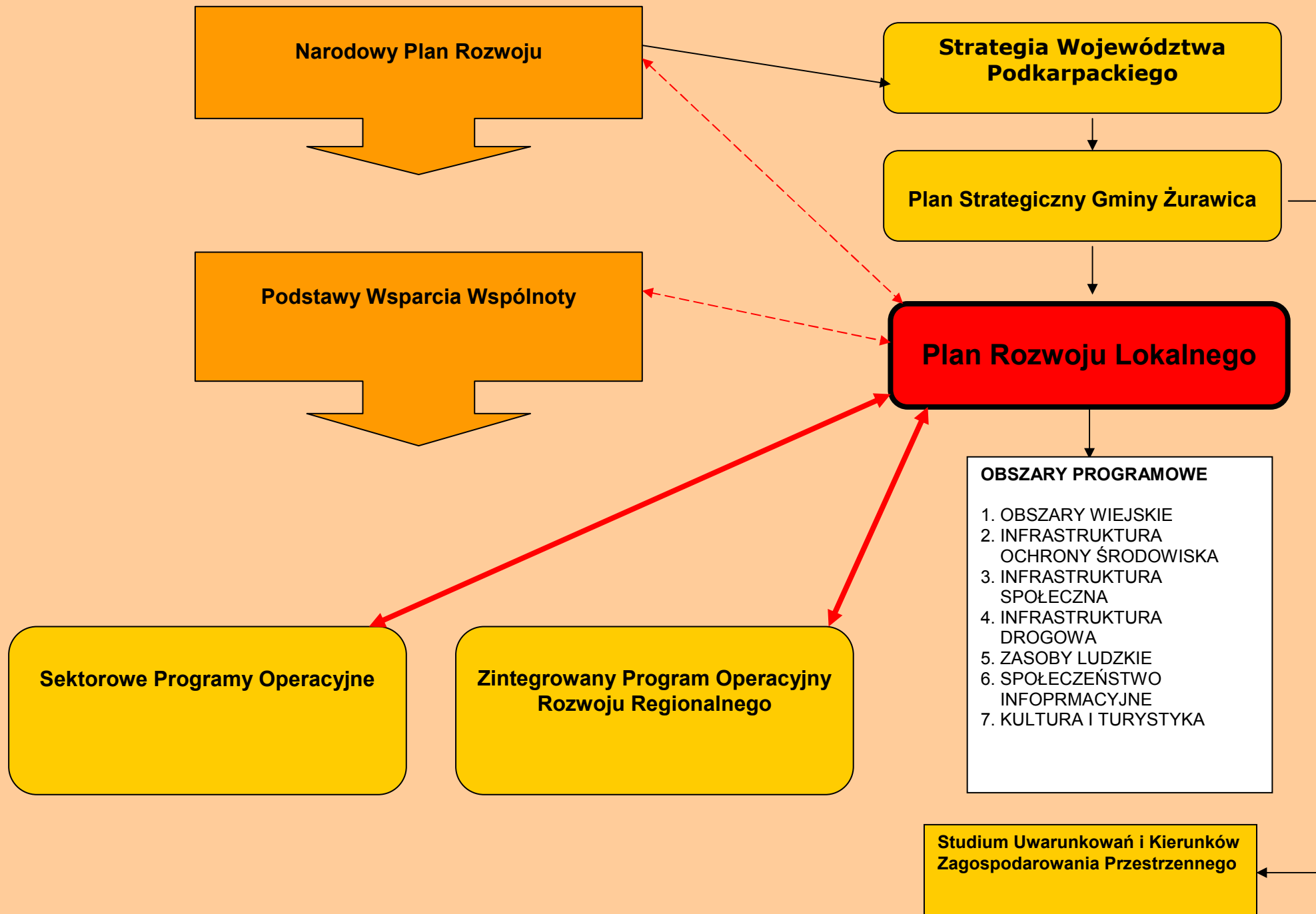
W ramach priorytetu „rozwój społeczny, oświata, kultura i turystyka” wybudowano kaplicę cmentarną w Żurawicy Górnej i Wyszatycach, wykonano prace konserwatorskie Zespołu Pałacowo- Parkowego w Żurawicy oraz zabezpieczono budynek Cerkwii p.w. Św. Symeona w Maćkowicach.

Częściowo projekty wynikające z zapisów Strategii finansowane były z programu SAPARD oraz programów Banku Światowego. Z dotacji celowej Banku Światowego i programu SAPARD skanalizowano następujące miejscowości: Żurawica, Bolestraszyce i Wyszatyce. Ze środków Urzędu Kultury Fizycznej i Sportu sfinansowano w części budowę hali sportowej z zapleczem przy Zespole Szkół w Żurawicy. Ze środków Fundacji Polsko-Szwajcarskiej wykonano III etapy sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Żurawica.

Wszystkie działania zapisane w „Planie Strategicznym Gminy Żurawica” powiązane są ze strategią województwa podkarpackiego (opracowywaną również metodą społeczną), która z kolei powiązana jest z Narodowym Planem Rozwoju.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica jest z kolei łącznikiem pomiędzy dokumentami planistycznym przygotowywanymi przed przystąpieniem Polski do UE, a unijnymi dokumentami programowymi obowiązującymi od 1 maja 2004.

Rysunek 3. Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z innymi dokumentami strategicznymi

V. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica określa przede wszystkim obszary programowe wynikające z dokumentów funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Obszary te są ściśle powiązane z priorytetami strategicznymi Strategii Rozwoju Gminy Żurawica. W celu sprawnej realizacji PRL konieczne jest szczegółowe rozpisanie wcześniej uzgodnionych obszarów programowych na działania rozłożone w czasie i konsekwentne ich realizowanie w zgodzie ze sprecyzowanymi celami (Strategia Gminy Żurawica) oraz realnym budżetem.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego w gminie Żurawica winna także przynieść określone wskaźniki osiągnięć i efektów tj.:

- ◆ poprawę jakości środowiska naturalnego ze względu na zmniejszenie zrzutu ścieków nie oczyszczonych, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
- ◆ poprawę zdrowia mieszkańców w związku z budową ujęć wody i sieci wodociągowej,
- ◆ tworzenie infrastruktury technicznej sprzyjającej rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości,
- ◆ rozwój infrastruktury niezbędnej dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa poprzez budowę dróg, wodociągów i kanalizacji.
- ◆ poprawę jakości dróg poprzez ich budowę i modernizację
- ◆ rozszerzenie oferty w zakresie kultury, sportu i realizacji ze względu na modernizację i remont obiektów kultury,
- ◆ poprawę bazy edukacyjnej dla młodzieży w związku z remontem i modernizacją obiektów szkolnych,
- ◆ zwiększenie dostępności do bazy turystyczno-rekreacyjnej,

Dlatego dla poszczególnych działań określonych w niniejszym Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica można określić oczekiwane wskaźniki, które dzielimy na:

- ◆ **wskaźniki produktu**, które określają, jaki będzie bezpośredni wynik podejmowanych działań,
- ◆ **wskaźniki rezultatu**, przedstawiające bezpośrednie i natychmiastowe efekty wdrożenia działania,
- ◆ **wskaźniki oddziaływania**, które prezentują konsekwencje realizacji przedsięwzięcia w przyszłości. Mogą mieć charakter zarówno bezpośredni (bezpośrednie oddziaływanie przedsięwzięcia na sfery życia społeczno-gospodarczego w dłuższym okresie czasu) jak i pośredni (długofalowy wpływ przedsięwzięcia na dziedziny życia społeczno-gospodarczego niezwiązane bezpośrednio z realizowanym działaniem).

Tabela 8. Wskaźniki osiągnięć działań realizowanych w Gminie Żurawica

Lp.	Nazwa działania	Wskaźniki osiągnięć		
		Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie
1	Budowa sieci kanalizacyjnych i wodociągowych	Długość sieci rozdzielczej wodociągów (km) Długość sieci kanalizacyjnych (km)	Liczba osób korzystających z wodociągów (%) Liczba osób korzystających z kanalizacji (%)	Liczba osób podpiętych do wodociągu Ilość ścieków odprowadzonych zgodnie z obowiązującymi standardami prawnymi (hm ³ /miesiąc)
2	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	Liczba stacji uzdatniania wody	Liczba osób korzystających z uzdatnionej wody (%)	Liczba osób korzystających z uzdatnionej wody
3	Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych i wałów przeciwpowodziowych	Liczba elementów zapobiegających powodziom	Obszar zabezpieczony przed powodziom (ha)	Liczba osób zabezpieczonych przed powodziom
4	Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	Liczba gospodarstw domowych/budynków obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków (szt) Powierzchnia terenów inwestycyjnych objęta działaniem oczyszczalni ścieków (ha) Wykorzystywana moc przerobowa zmodernizowanej oczyszczalni ścieków (m ³ /doba) Przepustowości zmodernizowanej oczyszczalni ścieków (m ³ /doba) Ilości nieoczyszczonych ścieków (m ³ /doba) Wartość fizykochemicznych oczyszczanych ścieków (mg/l)	Ilość ścieków odprowadzonych i / lub oczyszczonych (m ³ /miesiąc) Ilość ścieków odprowadzonych/oczyszczonych (w okresie 1 roku) (m ³ /miesiąc) Wartość fizykochemicznych ścieków w punkcie pomiarowym poniżej punktu zrzutu ścieków (po roku) (mg/l) Klasa czystości wód rzek leżących na terenie zdefiniowanym przez beneficjenta (po roku) (klasa czystości wód rzek leżących na terenie zdefiniowanym przez beneficjenta (po roku) Liczba nowych miejsc pracy utworzonych na obszarze zdefiniowanym przez beneficjenta (w okresie 2 lat) (szt)
5	Budowa i modernizacja dróg gminnych i powiatowych	Długość dróg powiatowych i gminnych (km)	Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku budowy i modernizacji dróg oraz uzbrojenia terenu (ha)	Natężenie ruchu (saldo)

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

6	Budowa modernizacja, rekultywacja, likwidacja składowisk odpadów	Ilość zrehabilitowanych składowisk odpadów	Powierzchnia terenów uzyskanych w efekcie rekultywacji	Wielkość migracji (saldo)
7	Uzbrojenie terenów pod potrzeby rozwoju przedsiębiorczości	Liczba projektów kompleksowego uzbrojenia terenu przeznaczonego pod inwestycje (szt.)	Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku uzbrojenia terenów	Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych
8	Budowa i modernizacja sieci energetycznych	Długość sieci energetycznych	Liczba osób korzystających z sieci energetycznej (%)	Ilość energii (moc zainstalowana)
9	Kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów	Liczba wdrożonych projektów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu oraz projektów gospodarki odpadami komunalnymi (szt.)	Liczba osób objętych projektami	Ilość odpadów dostarczanych na składowiska
10	Budowa ścieżek rowerowych	Liczba projektów z zakresu lokalnej infrastruktury turystycznej) (szt.)	Liczba turystów (krajowych i zagranicznych) (osoby)	Liczba nowych przedsiębiorców w obszarze turystyki i rekreacji (szt.) Dochody z turystyki (tys. PLN)
11	Podniesienie jakości ochrony zdrowia w regionie	Liczba obiektów opieki zdrowotnej (szt.) Liczba zakupionego sprzętu medycznego (szt.)	Zmiana w kosztach stałych ośrodków zdrowia z uwzględnieniem wskaźnika inflacji (%)	Udział osób korzystających z usług ochrony zdrowia na miejscu
12	Budowa i przebudowa istniejących obiektów sportowych	Powierzchnia nowych lub zmodernizowanych obiektów przeznaczonych na cele sportowe (m ²)	Roczny wzrost współczynnika skolaryzacji brutto w szkolnictwie wyższym (%) Liczba absolwentów szkół wyższych (osoby)	Udział osób pozostających na miejscu celem edukacji (%): - w tym udział osób, które ukończyły na miejscu szkołę średnią - w tym udział osób, które ukończyły na miejscu szkołę wyższą
13	Budowa i przebudowa obiektów dydaktycznych	Powierzchnia nowych lub zmodernizowanych obiektów przeznaczonych na cele dydaktyczne (m ²)	Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury sportowej	Liczba nowych przedsiębiorców w obszarze sportu i rekreacji (szt.)
14	Budowa, rozbudowa i zagospodarowanie miejsc parkingowych	Liczba miejsc parkingowych	Liczba samochodów korzystających z parkingów	Poprawa komunikacji miejskiej
15	Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	Liczba zrealizowanych projektów poprawy dróg	Liczba wypadków drogowych (szt.) Liczba zabitych i rannych	Nakłady na bieżące utrzymanie (naprawy nawierzchni) dróg gminnych (w cenach stałych - PLN)

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

			w wypadkach drogowych	
16	Budowa i modernizacja oświetlenia	Długość dróg gminnych oświetlonych	Liczba wypadków drogowych (szt.) Liczba zabitych i rannych w wypadkach drogowych	Nakłady na bieżące utrzymanie (naprawy nawierzchni) dróg gminnych (w cenach stałych - PLN)
17	Wspieranie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba osób objętych działaniem	Liczba osób podejmujących pracę	Integracja osób z grup zagrożonych wykluczeniem z lokalną społecznością
18	Rozwój i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki	Powierzchnia nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej, sportowej lub służącej aktywnym formom wypoczynku (m ²)	Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych, w tym ilość nowych miejsc pracy dla kobiet (szt.)	Dochody z turystyki i kultury (tys. PLN)
19	Rewitalizacja, renowacja, rewaloryzacja zabytkowych obiektów wraz z ich otoczeniem	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych (osoby)	Dochody z turystyki i kultury (tys. PLN)

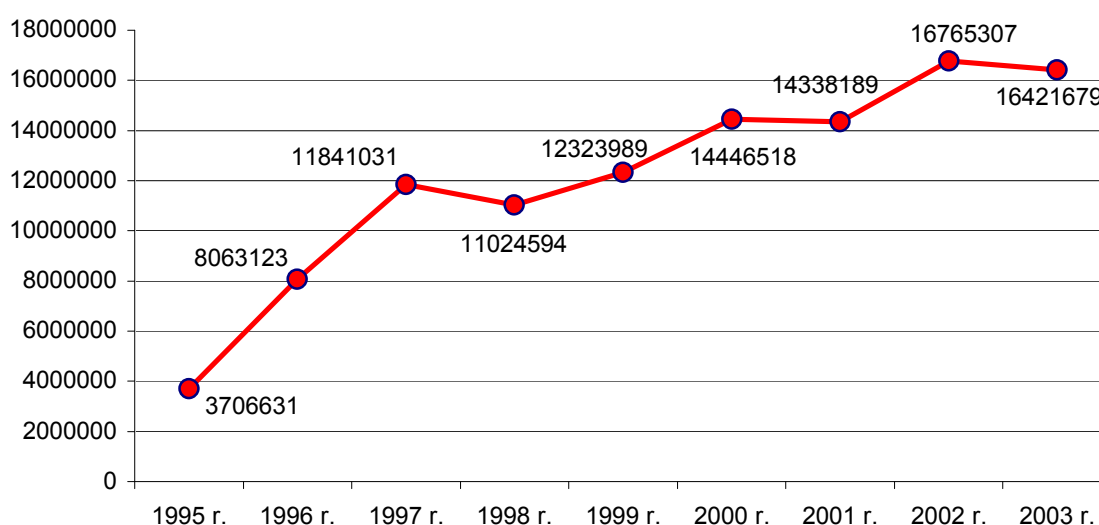
VI. WIELOLETNI PLAN FINANSOWO-INWESTYCYJNY GMINY NA LATA 2004-2006 ORAZ PROGNOZA NA KOLEJNE LATA (2007-2013)

VI.1 Struktura budżetów gminy za lata ubiegłe (2002-2004)

Na dochody Gminy składają się podatki i opłaty, dochody z majątku, subwencja ogólna, dotacje celowe na realizację zadań zleconych oraz na dofinansowanie zadań własnych, wpływy z samoopodatkowania mieszkańców, spadki, zapisy, darowizny i inne dochody. Średnie roczne dochody budżetu Gminy Żurawica kształtują się w granicach ok. 17 mln zł.

Podstawą rozwoju gminy są wydatki majątkowe, w szczególności inwestycyjne, które w roku 2002 wyniosły ponad 4,3 mln zł.

Wykres 4. Wydatki Gminy Żurawica w latach 1995-2003

Źródło: Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl

Podobnie jak wydatki ogółem Gminy Żurawica wzrastają również wydatki inwestycyjne. Wzrost wydatków jest wynikiem podjęcia przez Gminę kosztownych inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, modernizacji i budowy dróg oraz infrastruktury sportowo-edukacyjnej. Przewiduje się, iż kolejne lata przyniosą wzrost nakładów inwestycyjnych, z uwagi na planowane do realizacji działania związane m.in. budową oczyszczalni ścieków, rozbudową sieci kanalizacyjnej, projektami z zakresu regulacji rzeki i potoków oraz infrastruktury drogowej.

Tabela 9. Dochody Gminy Żurawica w latach 2002-2004

Grupa Rok	Dochody własne	Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu	Dotacje celowe	Subwencja podstawowa	Subwencja oświatowa	Subwencja rekompensująca	Wpływy Społecznych Komitetów Budowy	RAZEM
2002	5 180 468	1 361 512	2 454 222	1 031 341	6 214 294	388 260	168 234	16 798 331
2003	5 896 285	1 483 863	1 732 100	783 652	6 790 249	312 313	152 416	17 150 878
2004*	5 855 132	1 938 989	799 234	1 218 234	7 025 245	9 831	25 000	16 871 665
RAZEM	16 931 885	4 784 364	4 985 556	3 033 227	20 029 788	710 404	345 650	50 820 874

* przygotowano na podstawie Uchwały Rady Gminy Żurawica

Źródło: UG Żurawica

Tabela 10. Wydatki Gminy Żurawica w latach 2002-2004

Grupa Rok	Rolnictwo i łowiectwo	Gospodarka komunalna	Gospodarka mieszkaniowa	Oświata i wychowanie	Kultura i ochrona dziedzictwa	Opieka społ.	Kultura fizyczna i sport	Admin. publiczna	Transport i łączność	Inne	RAZEM
2002	26 232	3 226 885	179 069	7 405 966	175 160	1 789 295	70 800	2 104 524	578 340	1 209 036	16 765 307
2003	96 818	2 308 095	248 484	7 649 245	206 919	1 664 499	108 500	2 291 675	590 865	1 256 579	16 421 679
2004*	188 000	4 647 700	667 750	9 060 669	243 560	691 600	74 000	2 654 111	1 543 640	1 061 264	20 832 294
RAZEM	311 050	10 182 680	1 095 303	24 115 880	625 639	4 145 394	253 300	7 050 310	2 712 845	3 526 879	54 019 280

* przygotowano na podstawie Uchwały Rady Gminy Żurawica

Źródło: UG Żurawica

Tabela 11. Podstawowe wskaźniki finansowe Gminy Żurawica

Wskaźnik Rok	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem	Wykonanie budżetu dochody	Wykonanie budżetu wydatki
2002	25,6 %	30,8 %	97,8 %	93,1 %
2003	brak danych	34,3 %	98,3 %	96,2 %
2004*	33,5 %	34,7 %	-	-

* przygotowano na podstawie Uchwały Rady Gminy Żurawica

VI.2 Harmonogram wydatków gminy na lata 2004-2006

Tabela 12. Źródła finansowania projektów w latach 2004 - 2006

Lp.	Nazwa zadania	Harmonogram realizacji	Podmioty zaangażowane	Nakłady ogółem	Źródła finansowania	
					Budżet gminy Budżet państwa Środki prywatne Inne środki	ERDF - ZPORR
1.	Kanalizacja sanitarna w Wyszatycach	2004-2006	Budżet gminy ERDF	1 000 000,00	250 000,00	750 000,00
2.	Kanalizacja Żurawicy	2004-2005	Budżet gminy ERDF	1 500 000,00	375 000,00	1 125 000,00
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bolestraszcach	2004-2005	Budżet gminy ERDF	2 000 000,00	500 000,00	1 500 000,00
4.	Kanalizacja w Buszkowicach i Buszkowickach	2005-2006	Budżet gminy ERDF	8 000 000,00	2 000 000,00	6 000 000,00
5.	Budowa oczyszczalni ścieków w Żurawicy	2005-2006	Budżet gminy ERDF	3 000 000,00	750 000,00	2 250 000,00
6.	Budowa ujęcia wody w Żurawicy	2005-2006	Budżet gminy ERDF	2 000 000,00	500 000,00	1 500 000,00
7.	Modernizacja drogi Armii Krajowej – Grota-Roweckiego	2004-2006	Budżet gminy ERDF	2 150 000,00	537 500,00	1 612 500,00
8.	Remont szkoły i zagospodarowanie terenu w Bolestraszcach	2004-2006	Budżet gminy ERDF	100 000,00	25 000,00	75 000,00
9.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Maćkowicach I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	2 400 000,00	600 000,00	1 800 000,00
10.	Kanalizacja sanitarna w Batyczach z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków w Orzechowcach I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	2 400 000,00	600 000,00	1 800 000,00
11.	Kanalizacja w Orzechowcach + rozbudowa oczyszczalni I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	1 500 000,00	375 000,00	1 125 000,00
12.	Kanalizacja wsi Kosienice I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	2 400 000,00	600 000,00	1 800 000,00
13.	Budowa oświetlenia w Żurawicy I etap	2006	Budżet gminy ERDF	30 000,00	7 500,00	22 500,00
14.	Remont chodników w Żurawicy I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	480 000,00	120 000,00	360 000,00
15.	Utwardzenie dróg gminnych w Żurawicy I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	600 000,00	150 000,00	450 000,00
16.	Budowa chodników w Żurawicy I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	30 000,00	7 500,00	22 500,00
17.	Wykonanie oświetlenia ulicznego w Orzechowcach I etap	2005-2006	Budżet gminy ERDF	30 000,00	7 500,00	22 500,00
18.	Budowa Remizy Strażackiej w Kosienicach	2005-2006	Budżet gminy ERDF	150 000,00	37 500,00	112 500,00
19.	Remont i modernizacja szkoły i zagospodarowanie terenu w Maćkowicach	2004-2006	Budżet gminy ERDF	1 200 000,00	300 000,00	900 000,00
20.	Modernizacja i rozbudowa szkoły w Orzechowcach, budowa sali gimnastycznej	2004-2006	Budżet gminy ERDF	650 000,00	162 500,00	487 500,00
21.	Remont szkoły podstawowej w Kosienicach	2004-2006	Budżet gminy ERDF	100 000,00	25 000,00	75 000,00
RAZEM				31 720 000,00	7 930 000,00	23 790 000,00

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica

Tabela 13. Harmonogram realizacji projektów w latach 2004 - 2006

Lp.	Nazwa zadania	Harmonogram realizacji	2004				2005				2006			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1.	Kanalizacja sanitarna w Wyszatycach	2004-2006												
2.	Kanalizacja Żurawicy	2004-2005												
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bolestraszcach	2004-2005												
4.	Kanalizacja w Buszkowicach i Buszkowickach	2005-2006												
5.	Budowa oczyszczalni ścieków w Żurawicy	2005-2006												
6.	Budowa ujęcia wody w Buszkowickach	2005-2006												
7.	Budowa ujęcia wody w Żurawicy	2005-2006												
8.	Modernizacja drogi Armii Krajowej – Grota-Roweckiego	2004-2006												
9.	Remont szkoły i zagospodarowanie terenu w Bolestraszcach	2004-2006												
10.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Maćkowicach I etap	2005-2006												
11.	Kanalizacja sanitarna w Batyczach z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków w Orzechowcach I etap	2005-2006												
12.	Kanalizacja w Orzechowcach + rozbudowa oczyszczalni I etap	2005-2006												
13.	Kanalizacja wsi Kosienice I etap	2005-2006												
14.	Budowa oświetlenia w Żurawicy I etap	2006												
15.	Remont chodników w Żurawicy I etap	2005-2006												
16.	Utwardzenie dróg gminnych w Żurawicy I etap	2005-2006												
17.	Budowa chodników w Żurawicy I etap	2005-2006												
18.	Wykonanie oświetlenia ulicznego w Orzechowcach I etap	2005-2006												
19.	Budowa Remizy Strażackiej w Kosienicach	2005-2006												
20.	Remont i modernizacja szkoły i zagospodarowanie terenu w Maćkowicach	2004-2006												
21.	Modernizacja i rozbudowa szkoły w Orzechowcach	2004-2006												
22.	Remont szkoły podstawowej w Kosienicach	2004-2006												

 kontraktowanie

 wydatkowanie

VII. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO NA OBSZARZE GMINY

Metodologia wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego jest kontynuacją i uszczegółowieniem - planem operacyjnym Planu Strategicznego Gminy Żurawica, dlatego też konieczne jest jego wdrażanie, czuwanie nad jej realizacją i kontrolowanie jego przebiegu, co wymaga spełnienia trzech postulatów: partnerstwa, planowania i kierowania.

Partnerstwo

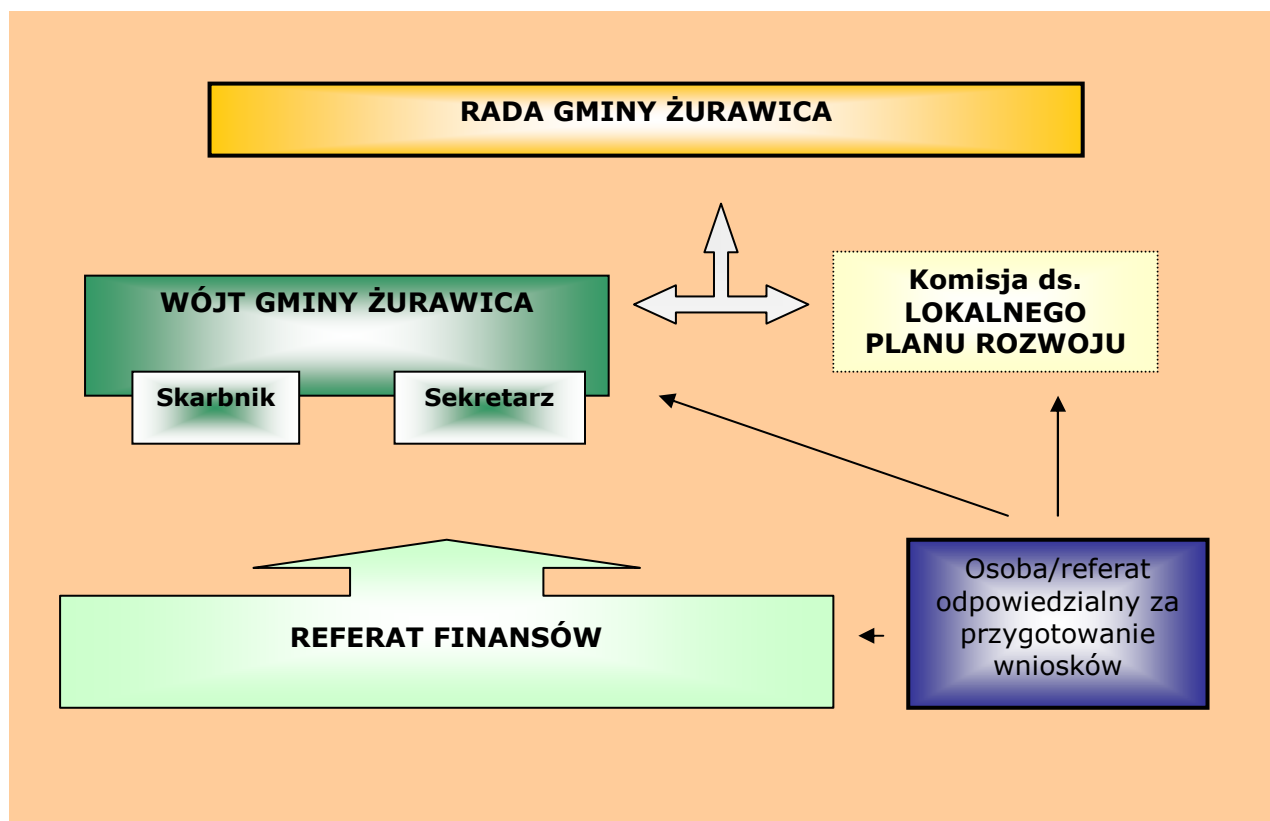
W przypadku Planu Rozwoju Lokalnego partnerstwo polegać ma głównie na włączeniu w proces jego realizacji instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań własnych gminy, tj. zadań wynikających z ustawy o samorządzie gminnym. Planowane do realizacji zadania są bowiem szczegółowo zapisane w Planie i nie ma wątpliwości co do odpowiedzialności za ich realizację. Istotny będzie również udział lokalnych liderów i ich odpowiedzialność za realizację tego planu, znacznie jednak ważniejsze wydaje partnerstwo ponadlokalne, które powinno wyrażać się udziałem samorządów gmin sąsiednich oraz instytucji powiatowych i wojewódzkich przy realizacji Planu Rozwoju Lokalnego. Partnerstwo przejawiać się może również w działaniach lobbujących, które umożliwią realizację projektów istotnych z punktu widzenia gminy i wymagających udziału zróżnicowanych partnerów (samorząd, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe itp.)

Planowanie

Struktura organizacyjna Urzędu Gminy Żurawica sprzyja realizacji zadań z wielu dziedzin życia społeczno-gospodarczego, w tym również zadań większości projektów proponowanych w Planie Rozwoju Lokalnego. Koordynacja proponowanych działań pozostanie w kompetencjach Wójta Gminy, do ich opiniowania konieczne wydaje się powołanie specjalnej „okolicznościowej” komisji Rady Gminy. Kluczowym referatem w realizacji PRL jest referat finansów, co w zasadniczy sposób odróżnia plan od strategii. Zadania do zrealizowania zostały zaplanowane bowiem na okres najbliższych 8 lat, zostały one uzgodnione i zaakceptowane przez władze gminy i skonsultowane z przedstawicielami społeczności lokalnej. Najistotniejszą kwestią wydaje się więc bieżące monitorowanie

możliwości finansowych Gminy Żurawica, możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków - zdolności do zapewnienia tzw. wkładu własnego oraz jej zdolności kredytowych.

Rysunek 4.. Propozycja nadzorowania realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Odpowiedzialność za merytoryczną realizację poszczególnych projektów w „nowozaproponowanych” obszarach programowych można powierzyć pracownikom poszczególnych referatów urzędu gminy, zgodnie z zakresem ich obowiązków. Należy bowiem jeszcze raz podkreślić, iż zapisy Planu Strategicznego Gminy nie ulegają zmianom w wyniku przygotowania Planu Rozwoju Lokalnego, gdyż PRL jest jedynie aktualizacją i uszczegółowieniem Planu Strategicznego. Obszary programowe i zaplanowane w nich działania są ściśle powiązane z potencjałami strategicznymi.

W przypadku prawidłowego planowania realizacji Planu Lokalnego ważne jest również powołanie stanowiska/referatu odpowiedzialnego za przygotowanie wniosków wraz z niezbędną dokumentacją pod fundusze strukturalne. Jest to istotne, ze względu na ilość projektów, które potencjalnie mogą być dofinansowywane przez Komisję Europejską.

Kierowanie

Większość zadań związanych z bieżącym nadzorem nad realizacją poszczególnych projektów Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica powinna należeć do obowiązków Wójta Gminy. Ważną rolę w procesach wdrożeniowych Planu odgrywać będzie, w przypadku jej powołania Komisja ds. Lokalnego Planu Rozwoju. Główne jej zadania obejmowałyby:

- ◆ bieżącą analizę stanu realizacji Planu, w tym w szczególności nadawaniu priorytetów poszczególnym zadaniom realizacyjnym,
- ◆ obserwację uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających na realizację Planu,
- ◆ opiniowanie źródeł finansowania w postaci stosownego zapisu w budżecie
- ◆ opiniowanie stosownych umów partnerskich.

Należy podkreślić, iż Plan Rozwoju Lokalnego, który jest równocześnie programem operacyjnym do Planu Strategicznego Gminy Żurawica w pewnym sensie ją zastępuje, a jego wdrażanie musi podlegać weryfikacji i aktualizacji wspólnie z Planem Strategicznym. Zarządzanie Planem Rozwoju powinno opierać się na wypracowanym już w trakcie realizacji Planu Strategicznego partnerstwie lokalnym. **Plan Rozwoju Lokalnego opracowano metoda społeczną, w taki też sposób powinna być wdrażany i jest nierozzerwalnie związany z Planem Strategicznym Gminy Żurawica.**

System monitorowania, sposoby oceny oraz promocja Planu Rozwoju Lokalnego.

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania projektów, którego celem będzie zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami do jego realizacji. Polegał on będzie na obserwacji procesów rozwojowych Gminy Żurawica, w celu możliwie szybkiego podejmowania działań, stanowiących reakcję na powyższe zjawiska.

Wydatkowanie funduszy publicznych, w tym także pochodzących ze źródeł zagranicznych, na działania wspierające rozwój regionalny i gospodarczy, wymaga stworzenia systemu instytucji i procedur, które zapewnią, że środki te będą wydatkowane efektywnie i oszczędnie. Elementem takiego systemu muszą być instrumenty służące do monitoringu i oceny zarówno konkretnych programów czy projektów, jak i szeroko rozumianej polityki regionalnej. Dlatego też system monitoringu musi opierać się na efektywnej sprawozdawczości. Muszą tu zostać konkretnie określone rodzaje potrzebnych

raportów i ich częstotliwość, w zależności od analizowanej problematyki (w okresach półrocznych lub rocznych). Powstawać też muszą sprawozdania dotyczące ocen konkretnych programów będących podstawą rozwiązania zidentyfikowanych wcześniej problemów, ocen przeprowadzonych prac: przed rozpoczęciem programu, w jego trakcie i po jego zakończeniu.

Samorząd Gminy Żurawica odpowiada za kreowanie i realizację polityki rozwoju na poziomie gminy. Proponuje się więc, aby w oparciu o zaproponowane wskaźniki osiągnięć celu przygotowywane były **kwartalne sprawozdania** dotyczące stopnia realizacji podstawowych zadań Planu Rozwoju Lokalnego. Istotnym elementem monitoringu powinny być **roczne sprawozdania** Wójta Gminy składane pod ocenę Rady, dotyczące realizacji polityki regionalnej w zakresie głównych kierunków rozwoju. Materiał ten byłby dla Wójta Gminy podstawą do okresowej oceny i ewentualnej aktualizacji priorytetów i celów rozwoju regionalnego.

System monitoringu i oceny polityki lokalnej powinien opierać się na wskazanych wcześniej wskaźnikach osiągnięć (produkt, rezultat, oddziaływania) i powinien objąć swym zakresem następujące sfery:

- ◆ monitoring sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym uwarunkowań rozwoju,
- ◆ monitoring realizacji priorytetów rozwoju i celów strategicznych zawartych w Planie Rozwoju
- ◆ monitoring realizacji konkretnych programów i projektów.

Monitoring Planu Rozwoju Lokalnego jest elementem koniecznym w celu aktywnej realizacji zapisów dokumentu. Umożliwia on stwierdzenie, czy program jest prawidłowo realizowany oraz czy założenia, na których go oparto, nie uległy zmianie. Pozwala poza tym na sprawne i elastyczne reagowanie na zmiany, ograniczając przy tym podejmowanie kroków intuicyjnych, czemu z kolei sprzyja brak właściwej informacji i analiz. Efektywny monitoring musi spełniać określone wymagania i tak:

- ◆ musi być oparty na ustalonych kryteriach, pozwalających na obiektywną ocenę realizacji programu i efektywności zastosowanych instrumentów rozwoju,
- ◆ musi dostarczać podstawy do podejmowania tak strategicznych, jak i bieżących operacyjnych decyzji - musi więc odpowiednio często i „wcześnie” informować o stanie jego realizacji.

Monitoring bieżącej realizacji Planu umożliwi porównywanie - w określonym przedziale czasu - rzeczywistych efektów z planami, co pozwala stwierdzić, czy procesy realizacji

zmierzają w sposób optymalny do osiągnięcia założonych celów. Bazą będą tutaj podstawowe informacje o każdym aktualnie realizowanym przedsięwzięciu, jak stopień zaawansowania inwestycji, ilość nowych oddanych obiektów, liczba przeszkolonych osób itp. Prawidłowy monitoring wymaga również gromadzenia, dysponowania i analizowania odpowiednich kategorii informacji, związanymi tak ze wskaźnikami, jak i założeniami (baza informacyjna). Są to przykładowo:

- ◆ trendy rozwojowe w gospodarce - w ujęciu sektorowym,
- ◆ współczynniki ekonomiczne - krajowe, regionalne, lokalne,
- ◆ struktura wydatków i inwestycji,
- ◆ trendy demograficzne i inne.

Wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica będzie wspierać realizację zapisów Planu Strategicznego Gminy Żurawica, Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego, Narodowego Planu Rozwoju. Odnosi się to również do wszystkich podstawowych priorytetów, a w szczególności do: modernizacji infrastruktury o znaczeniu ponadlokalnym, restrukturyzacji bazy ekonomicznej powiatu poprzez rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw i sektora turystycznego, rozwoju zasobów ludzkich poprzez wzmocnienie potencjału edukacyjnego szkolnictwa średniego, wyższego oraz kształcenia ustawicznego, a także do współpracy międzynarodowej powiatu, w tym jego współpracy transgranicznej.

O ile realizacja Planu w okresie krótkoterminowym na lata 2004 - 2006 powinna być precyzyjnie zaplanowana i konsekwentnie realizowana obecnie, to realizacja planu w okresie długoterminowym (2007 - 2013) powinna być elastyczna i podkreślać jego otwarty charakter, dostosowując się do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych. Szczególnej uwagi wymagać tu będzie obserwacja przebiegu procesu integracyjnego z Unią Europejską. Powyższe jest ściśle związane z rozwojowym charakterem dokumentu, zakładającym jej okresowe aktualizowanie.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Żurawica jest największą gminą w powiecie przemyskim i administracyjnie należy do województwa podkarpackiego. Leży przy międzynarodowej trasie E - 40 w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Przemyśla. W roku 2002 gminę zamieszkiwało 12 045 osób. Jej gęstość zaludnienia wynosiła 126 osób na km².

Gmina posiada charakter typowo rolniczy. W ostatnich latach znacznie pogorszyła się w gminie sytuacja na rynku pracy. Likwidacja zakładów pracy spowodowała gwałtowny wzrost ilości osób pozostających bez pracy. Dodatkowo brak możliwości zatrudnienia poza rolnictwem oraz małe i nierentowne gospodarstwa rolne pogłębiają ten problem.

Według Powiatowego Urzędu Pracy stan bezrobocia w gminie Żurawica na koniec roku 2003 wynosił 993 osoby w tym 495 kobiet, osób z prawem do zasiłku 151 w tym tylko 64 kobiety. Duży procent (26%) wśród bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 36 miesięcy. Wśród nich najwięcej ma wykształcenie podstawowe i zawodowe tylko nieliczni wyższe.

Strona podaźowa rynku pracy, czyli zasoby ludzkie na terenie gminy Żurawica jest rozwinięta w stopniu bardzo dobrym. Wg danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią ponad 57% ogółu mieszkańców (6876 osób). Liczba pracujących z terenu gminy Żurawica w roku 2002 wynosiła 4272 osoby, w tym kobiety stanowiły 46,1% ogółu pracujących (1970 osób).

W ostatnich latach w znaczący sposób poprawił się stan infrastruktury technicznej, warunkujący poprawę środowiska naturalnego, ale również rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

W celu usprawnienia działań rozwojowych gminy przygotowany został Plan Rozwoju Lokalnego, który jest równocześnie programem operacyjnym do Planu Strategicznego Gminy Żurawica i jest z nią nierozzerwalnie związany. **Plan Rozwoju Lokalnego opracowano metodą społeczną, w taki też sposób powinien być wdrażany.**

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica jest także „łącznikiem” pomiędzy dokumentami planistycznymi przygotowanymi przed akcesją Polski z UE, a unijnymi dokumentami programowymi zatwierdzonymi i obowiązującymi od 1 maja 2004.

Działania przewidziane do realizacji zostały podzielone na dwa czasookresy:

I etap: 2004 - 2006,

II etap: 2007 - 2013.

Przewidziane działania to działania wpływające na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, wpływające na rozwój infrastruktury technicznej, wpływające na poprawę

środowiska przyrodniczego, wpływające na poprawę otoczenia kulturowego, turystycznego, sportowego.

Potencjały strategiczne gminy powiązane zostały z wyznaczonymi obszarami programowymi, powiązanych z dokumentami programowymi UE. Obszary programowe Gminy Żurawica to obszary wiejskie, infrastruktura ochrony środowiska, infrastruktura drogowa, infrastruktura społeczna, zdegradowane obszary po-przemysłowe, zasoby ludzkie, społeczeństwo informacyjne, kultura i turystyka.

Wydatki na zadania przewidziane do realizacji w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Żurawica zamknęły się kwotą **110 180 000,00** zł, z tego:

I etap: 2004 - 2006 **31 720 000,00** zł

II etap: 2007 - 2013 **78 460 000,00** zł

Po uwzględnieniu możliwego dofinansowania ze strony Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ZPORR) minimalne nakłady, które gmina będzie musiała ponieść w okresie 2004 - 2006 wynoszą ok. 21 mln zł. Biorąc pod uwagę dotychczasowe wydatki inwestycyjne gminy wydaje się to realne.

Do weryfikacji i monitoringu służą szczegółowo wskazane wskaźniki osiągnięć Planu.

Za realizację planu odpowiedzialność ponosi Samorząd Gminy Żurawica. W oparciu o zaproponowane wskaźniki osiągnięć przygotowywane będą **kwartalne sprawozdania** dotyczące stopnia realizacji podstawowych zadań Lokalnego Planu Rozwoju. Istotnym elementem monitoringu będą **roczne sprawozdania** Wójta Gminy składane pod ocenę Rady Gminy, dotyczące realizacji polityki regionalnej w zakresie głównych kierunków rozwoju.